№ 220 | Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem | פרייז 20 גראשען | Lodzer Tageblat

KSIĘGARNIA „CZYTAJ" Łódź, Telefon № 18-..

לאָדזער טאָגעבלאַט

צוואַנציגסטער יאָהרגאַנג || 20 września 1927 r. || דינסטאַג, כ"ג אלול תרפ"ז || רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאַווער 18. טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 75, פון אַדמיניסטראַציע 47

F. Futerman, Łódź
Piotrkowska 28, tel. 29-21

עמפפעהלט צו די בעפאָרשטעהענדע פייערטאָגען:

דיוואַנעס, כאַדניקעס, פּאַרטיערן און מעבעל-איבערצוג — אין וואָללע, זיידע, פּלוש, קאַקאָס, לינאָלעאום און צעראַטע

גאַרדינען, שטאָרען, באָם-פאַנס, בריז-ביז, בעט און טישדעקען אויך קאַנטאַניערען — אין טיול, עטאַמין, פּלוש, גאָבעלין און זיידע לויט די לעצטע מאָדערנע נויהייטען.

•• אַלעס צו ביליגסטע פאַבריקס-פּרייזען, רעעלע בעהאַנדלונג ••

הויפּט-פערקויף פון פּלוש-דעקען פינסטער'ס הורט און דעטייל.

פ. פוטערמאַן, פּיעטריקאַווער 28 טעל. 29-21

יודען וועהלער!

היינט דינסטאַג, דעם 20-טן סעפּטעמבער 8 אַ זייגער אָווענד קומט פאָר אין לאָקאַל פון „משמרת החולים" אַלעקסאַנדראָווסקא 6,

— אַ —
גרויסער וואַהל-מיטינג

עס וועט צוו. אַגד. רעפערירען דער פּרעזעס פון „משמרת החולים" ה' פישל רובינשטיין וועגן פערטרעטער אין קומענדן שטאָט-ראַט פאַר באַלוט

אַלע מיטגלידער און סימפּאַטיקער ווערן געבעטען אין זייער אייגענעם אינטערעס פּינקטליך צו קומען.

די פערוואַלטונג פון „משמרת החולים".

לשמוע אל הרנה ואל התפלה!

אין זאַל
10 פּאַלודניאָווא 10

וועט דאַווענען ר"ה און יו"כ אַ בעריהמטער חזן מיט אַ גוט-איינגעשולטירטען כאָר. פערזעהט אייך בעצייטענס מיט פּלעצער.

בילעטען צו בעקומען ביים איינגאַנג פון זאַל פּאַלודניאָוואַ 10.

מביעים אנו בזה את יגוננו והשתתפותנו בצערו העמק של חברנו
שמואל רוזנשטיין,
במות עליו **אביו.**
ינחמד ד' בין שאר אבלי ציון וירושלים.
משפחת כצנלסון.

משתתפים אנו בצערו של חברנו
שמואל רוזנשטיין
במות עליו **אביו** ז"ל
ההנהלה ומורי הגמנסיה
של י. כצנלסון.

קינאָ-זאַל **„אימפעריאַל"** רוג זאַכאַדניא און זאַוואַדזקאַ

היינט דינסטאַג, דעם 20-טן סעפּטעמבער 8 אָווענד קומט פאָר
אַ מיטינג
א.ד.ט.: „פאַרוואָס זענען מיר אַריינגעטרעטען אין אַלג. יודישען אַרבעטער בונד"
ד"ר האַלפּערן (אַמנון)
וואַרשע, געוועזענע מיטגליד פון צ. ק. פועלי-ציון, רעכטע.
וויראָווסקי, שלמה זלמן גאָלדשטיין, באַרנשטיין און כלעוויצקי.
בילעטען צום פרייז פון 50 גר. שוין צו בעקומען אין אַלע פּראָפ. פעראיינען.

צענטר. יוד. האַנדווערקער-פערבאַנד
פּאַלודניאָווא 4.
מיר מאַכן בעקאַנט, אַז די קומענדע ימים נוראים זענען אַנגאַזשירט
בעוואוסטע חזנים
פּלעצער ווערען פערדונגען טעגליך פון 9 פריה ביז 9 אָווענד אין קאַנצעלאַריע פון פערבאַנד. **ביליגע פּרייזען.**
די זאַלען זענען פריש רעמאָנטירט!

Dr. med. H. Lubicz
צענטראַלנאַ 43. — טעל. 41-32
[illegible]
נעמט אָן פון 8—10 און פון 5—8 אָוונט.

— דער —
ראַדאָשיצער רבי
הרה"ג ר' ישראל יוסף
איז געקומען קיין לאָדז און שטעהט איין ביי ה' לובינסקי, פרייהייטס-פּלאַץ 10.

מיר בעטען זעהר העפליך די יוד. בעפעלקערונג צו אונטערשטיצן אונזערע אינקאַסענטען מיט אונזערע וואַכשקאַרטעס פון הכנסת חתנים וכלות.
די פערוואַלטונג.

השבת אבידה.
ס'איז פערלוירען געוואָרען 6 וועקסלען און אַ נאַכנאַהמע. דער עהרליכער געפינער ווערט געבעטען געגען בעלוינונג אָפּצוגעבען צו א. גרינשפּאַן, נאָוואָמיעסקא 6.
3820

Dr. M. Goldfarb
זאַוואַדזקאַ 18. טעלעפאָן 58-19.
הויט- האָר- און געשלעכטס-קראַנקהייטען
נעמט אָן פון 9—12 פאָרם. און 5—8 אָווענד.
פאַר אונבעמיטעלטע — פּרייזען ערמעסיגט

Dr. med. H. Leichter
קאָנסטאַנטינער 9 רוג זאַכאַדניאַ טעל. 49-66
צאָהן-כירורג
ספּעצ. פון כירורגישע קראַנקהייטען פון: שטשענקעס, גומענס דורכשנייטע, צאָהן-פּיסטעלעס א.ז.וו.
נעמט אָן פון 1½—5 און זונטאָג פון 9—11 פאָרם.

Dr. med. G. Gersztajn
צוריקגעקעהרט
ספּעציאַל-אַרצט פאַר אויגען-קראַנקהייטען
Traugutta 12 (קרוטקאַ)
נעמט אָן פון 12½—2, פאַר אונבעמיטעלטע פון 7-8 אָוו.

צאָהן-אַרצט
Jakób Karmazyn
פּאַלודניאָווא 2
צוריקגעקעהרט.

Dr. med. Maksymiljan LEWITTER
אַקושעריע- און פרויען-קראַנקהייטען
זיעלאָנאַ 8, טעל. 37-25
צוריקגעקעהרט
נעמט אָן פון 5 ביז 8 אָווענד.

Dr. med. L. Pikielny
ספּעציאַליסט פאַר נירען- בלאָז- און אורין-קראַנקה.
נעמט אָן פון 4—7 נאָכמ.
נאַוראָט 8, —טעל. 19-90

אַ יונגערמאַן
אַ פאַכמאַן אין דער בוימוואָל-בראַנזשע, גוטער קאָסטענבערעכנער, זוכט אַ פּאָסטען אין אַ געשעפט אָדער פאַבריק ביי מעסיגע בעדינגונגען. גוטע רעפערענצען. אָפערטען אין די אַדמיג. „לאָדז. טאָג." פאַר M. B.

זאַל פילהאַרמאָניע
נאַרוטאָוויטשאַ 20

בית תפלה לימים הנוראים!
ראש השנה ויום כפור וועט דאַווענען אין קאָנצערט-זאַל דער בעריהמטער חזן און אויסגעצייכענטער מתפלל ג' אַמפיקאַנאָר פון ווילנער שטאָט-שוהל ר'
עוזר מנחם זשופּאָוויטש
(בן הרב ר' חיים ארי' נ"י מגראָדנאָ)
(אַ תלמיד פון דעם וועלט-בעריהמטן אָדעסער חזן און קאָמפּאָזיטאָר פּיניע מינקאָווסקי ז"ל). מיט אַנטייל פון דעם היגען פּראָפעסיאָנעלן כאָר פון 60 פּערזאָן אונטער דער לייטונג פון דעם בעקאַנטען דיריגענט און קאָמפּאָזיטאָר ה' י. רובין. ס'איז צו האָפען, אַז דורך די פּתיקות'דיגע תפילות פון דעם היי-יאָהריגען אַנגאַזשירטען ווילנער חזן און פון די נייע קאָמפּאָזיציעס, וועלכע זענען פאַרגעבריינגט געוואָרען ספּעציעל צו די תפלות, וועלען די מתפללים האָבען דעם גרעסטען בענוס.
בילעטען-פערקויף הויבט זיך אָן פון זונטאָג א' דסליחות, דעם 18 סעפּטעמבער און טעגליך פון 9 פריה ביז 9 אָווענד אין קאַסע פון פילהאַרמאָניע. בעם.: מאָנטאָג ערב ראש השנה איז דער פערקויף פון בילעטען זיין נור פון 9 פריה ביז 4 נאָכמ.
מתפללים פון קאָנצערט-זאַל פערזאָרגט אייך בעצייטענס מיט בילעטען.

פעראייניגטער אָרטאָדאָקסישער וואַהל-קאָמיטעט ביי אגודת „שלומי אמוני ישראל" אין לאָדז.
אָרטאָדאָקסישע יודען! היינטיגע וואָך אָרדנען מיר איין
בעזוכט אונזערע מיטינגען!
4 גרויסע וואַהל-מיטינגען
1) היינט דינסטאָג פ' נצבים (20.9) 8 אָוו. אין לאָקאַל פון אגודה, נאַרוטאָוויטש 11
2) מיטוואָך „ „ „ 8 (21.9) „ „ חדר יסודי התורה", קילינסקי 116
3) דאָנערשטאָג „ „ „ 8 (22.9) „ „ זאַל „קאָלאָסעאום", זאַכאַדניאַ 53.
מיט רעדעס וועלען אַרויסטרעטען די פּראָמינענטעסטע אגודה-רעדנער.
אָרטאָדאָקסישע יודען! קומט מאַסענווייז!
6) אַ גרויסער מיטינג ספּעציעל פאַר פרויען. מיטוואָך (21.9) 7 אָווענד אין זאַל „קאָלאָסעאום", זאַכאַדניאַ 53. מיט רעדעס וועלען אַרויסטרעטען: פרוי פאָגעל, פרל. קאָלאָווסקאַ, פרל. סאַבוטסקאַ, פרל. יערוזאַלעם — יודיש, פרל. רובין, פרל. עפּשטיין — פּויליש א. א. איינגאַנג נאָר פאַר פרויען און געגען איינלאַדונגען. אָרטאָדאָקסישע פרויען און טעכטער — קומט מאַסענווייז!

אַ מין לשנה טובה-קאַרטען
נאָר 60 גר.
Mendel Orbach, Cegielniana 37.

Dr. med. Ludwik Rapeport
P, Narutowicza 25 (דזשעלנאַ) Tel. 44-10
ספּעציאַליסט פאַר נירען-, בלאָז- און האַרן-קראַנקהייטען
נעהמט אָן פון 3 ביז 5 נאָכמ.

Dr Różaner
ספּעציאַליסט פאַר הויט-און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע.
היילונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען און דיאַטערמיע
Dzielna 9 (Narutowicza)
טעל. 28-88.
צוריקגעקעהרט
פון 8—10, 5—8. פרויען 8—4.
אַ ספּעציעלע וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

דר. מ"ד. י. שעפּס
פרויען-קראַנקהייטען און געבורטס-הילפע
ווסכאַדניאַ 36
נעמט אָן פון 5 ביז 7

Dr. Z. Rakowski
ספּעצ. פאַר אויערען, נאָז, האַלז און לונגען-קראַנקהייטען
קאָנסטאַנטינאָווסקאַ 9 טעלעפ. 27-81
ספּעציעלער קורס פאַר שטאַמלער.
שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7.
נעהמט אויך אָן אין לעטשניצע זגיערזשער 17 פון 10 ביז 11 און פון 2 ביז 3 נאָכם.
6816

Dr. P. KLINGER
פּיעטריקאָווער 51
ספּעצ.-אַרצט פאַר הויט-האָר-און געשלעכטס-קראַנקהייטען.
נעמט אָן פון 9—12 און פון 4—8 נאָכמיטאָג.
פאַר דאַמען פון 4—6 נאָכמיטאָג.

Dr. Rabinowicz
זשעלאָנאַ 3 .טעל. 11-31
ספּעצ. פון נאָז- אויערען- און האַלז-קראַנקהייטען
נעמט אָן פון 11-12 און פון 5-7 אָוו. זונטאָג 12-1.
צוריקגעקעהרט.

Dr. H. Wołkowyski
צוריקגעקעהרט
זאַכאַדניאַ 57 (צעגעלניאַנאַ 19) טעל. 37-70
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען
נעמט אָן פון 8—4. פרויען פון 4—5 ספּעציעל וואַרטע-צימער.

Dr. med. Braun
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט-און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער שוואַכע.
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האַר-אויספאַל)
צוריקגעקעהרט
23 פּאַלודניאָוואַ 23
טעל. 40-26
נעהמט אָן פון 9—11 און פון 5—8 [illegible]

פּלעגט די פיס!
PEDICURE
S. Łódzki, Trauguta 5 (Krótka), m. 10
געוועזענער אַסיסטענט ביי מייסטער קלעמאַן (היגער-אויגען-אַנשטאַלט אין ענגלאַנד).
ספּעציאַליסט צו בעזייטיגן היגער-אויגען און האָרנהויט [illegible]

דר. מעד. ג. פּריעדשטיין
אינערע קראַנקהייטען דיאַטעטיק
ספּעציאַל-אַרצט פאַר מאָגען-קראַנקהייטען.
פּענקעוויטשאַ 37 (מיקאָלאַיעווסקאַ) טעל. 17-95.
נעמט אָן פון 3 ביז 4 און פון 6 ביז 8 אָווענד.

Dr. D. HELMAN
Choroby uszu, nosa i gardła
Piotrkowska 68. Tel. 12-20
Przyjmuje od g. 10—12 i od g. 5—7 w.

Dr. A. Mazur
נאַרוטאָוויטשאַ 44, טעל. 22-44
צוריקגעקעהרט
ספּעציאַל-אַרצט פאַר אויערן, נאָז און האַלז-קראַנק. ווי אויך שטים און שפּראַך-שטערונגען.
נעמט אָן פון 12—1 פאָרם. און פון 6.30 ביז 8 אָוו.

Dr Prybulski
צוריקגעקעהרט
זאַוואַדזקאַ 1 — טעלעפאָן 25-38
ווענערישע האָר און הויט-קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האָר-אויספאַל) און רענטגען-שטראַהלען.
נעמט אָן פון 9—1 דאַמען און. אָוו. 4—8; פון 4—5

פּלעצער אויף זומערוואוינונגען
20 מינוט פון לאָדז, צווישען טראַדאָרא און ראַקאָשניצע צו 1600 זל. אַ פּלאַץ צו פערקויפען. אָנפרעגען אונטער „פּלעצער" אין דער אַדמיני. פון „לאָדזער טאָגעבלאַט".

די ערשטע זיצונג פון דער נייער סיים-סעסיע

איז געשטאנען אונטער'ן צייכען פון פערשארפטען קאמף מיט דער רעגירונג.

„א סיים, וואס מען לאזט נישט ארבייטען איז גלייך ווי ער וואלט אינגאנצען נישט עקזיסטירט", — ערקלערט מארשאלעק ראטאי ביים עפנען די סעסיע.

ענדעקעס טראגען אריין א פארשלאג צוצונעמען די פולמאכטען פון דער רעגירונג.

וו א ר ש א, 19 סעפט. (פאט) היינט נאכמיטאג האט זיך געעפענט די נייע אויסערגעוועהנליכע סעסיע פון סיים.

דער מארשאלעק ראטאי האט געעפענט די זיצונג און ביי דער געלעגענהייט האט ער קאמוניקירט דעם סיים, אז ער איז געווען ביים פרעזידענט און איהם ערקלערט, אז צוליב דעם, וואס די רעגירונג האט געשלאסען די פריערדיגע סעסיע פון סיים איז מיטען דער ארבייט, זענען נישט ארויסגעטראגען געווארען די פראקטישע רעזולטאטען, צו וועלכע די פערמאכטע סעסיע איז צוזאמענגערופען געווארען און דערפאר דארף דער סיים וועלכען מען האט צוגענומען די מעגליכקייטען פון ארבייט, בעטראכט ווערען אלס נישט עקזיסטירענדיג און ער שטעהט זיך נאר נישט אב פון א סיים, וואס איז געשלאסען געווארען.

דעפ. ניעדזיאלקאווסקי לעגט פאר, אז דער סיים זאל זיך ארויסזאגען פאר דער שטעלונג פון מארשאלעק און נעמען די ערקלערונג צו קענטעניש.

דער פארשלאג איז אנגענומען געווארען. דערנאך איז דער סיים צוגעטרעטען צו די בעראטונגען. דעפ. רימאר לעגט פאר צו ערגענצען די טאג-ארדנונג פון דער בודזשעט-קאמיסיע מיט א פונקט צו בעראטען הילף די געליטענע פון דער פערפלייצונג און מורח-גאליציען. דער פארשלאג ווערט אנגענומען.

דער סיים טרעט דאן צו צו בעטראכטען דעם בעשטער-דעקרעט.

אין נאמען פון דער יודישער קאמיסיע לעגט דעפ. לייבערמאן פאר, אז דער סיים זאל שטרייכען איינציגע פונקטען פון דעקרעט, וועלכע שטעהען אין סתירה צו דער קאנסטיטוציע. דעפ. באלין לעגט פאר, אז דער סיים זאל פערווארפען דעם גאנצען דעקרעט און גלייכצייטיג פארלאנגט ער ארויס א פארשלאג אויסצודריקען אינצוטרוי דער רעגירונג.

דער יונג-מארשאלעק דאשינסקי ערקלערט, אז ביי'ן רעגולאמין קאן מען נישט אבשטימען איבער דער היינטיגער זיצונג פון סיים דעם פארשלאג וועגען אינצוטרוי.

נאכ'ן בעט אלטען א גאנצע רייה קלעי נערע עניגים איז דער סיים צוגעשריטען צו דער דריטער אבשטימונג פון אינסטאלוועגען די וועלכע פערוואלטונגען. די דעקרעטען: איזולער, וואיעוואד און דא משרשמני טראגען ארבי א גאנצע רייה אויסבעסערונגען צום אוסטאוו.

צום סוף פון דער זיצונג איז אריינגעטראגען געווארען א פארשלאג פון די רעכטע סיים-קלובען צוריקצוציהען די צירקולארען פון בילדונגס-מיניסטעריום און וועלכע עס רעדט זיך וועגען צווייי שפראכיגע שולען און און פערפערונג אין די שולען פון די נאציאנאלע מינדערהייטען (דער דאזיגער צירקולאר איז חל פאר אלע מינדערהייטען א חוץ יודען. די רעד.).

א חוץ דעם טראגען די ענדעקעס ארביי א בעגרינדעטען פארשלאג צו פאדערן די דימיסיע פון בילדונגס-מיניסטער דאבי-רוצקי. גלייכצייטיג טראגען זיי אויך אריין א פארשלאג צוצונעמען די פול-מאכטען פון דער רעגירונג. צום סוף האבען די רעכטע סיים-קלובען אריינגע-טראגען אן אנטערפעלאציע וועגען דער רעטונג-צעזעלעהאמער פערשווינדונג פון געג. זאגורסקי. מארגען צו נאכמיטאג קומט וויעדער פאר א זיצונג פון סיים.

דער פיהרער פון נ. פ. ר. דעפ. פאפיעל געלעגט דעם מאנדאט צום סיים,
ווייל ער שטעהט אונטער זעהר שווערע בעשולדיגונגען.

וו א ר ש א, 19 סעפט. (אטע) דער סיים-מארשאלעק ראטאי האט צוזאמענגערופען א מארשאלעק-געריכט וועגען פאראלעס די פארוואלטונג, וואס ווערען געמאכט אין דער פרעסע געגען דעם דעפוטאטען פאפיעל, דימאווסקי און לאר-פאנט. דאס געריכט וועט זיך גאר פען גרינדען נאך ארויספארשען דעם ענין פון די ערשטע צוויי דעפוטאטען דאנגנעמען איז נישט אנגענומען געווארען קיין שום שריט געגען פארפאנט'ן. ער איז פאר-וועזענד געווען אויף דער היינטיגער זיצונג פון סיים. דער פיהרער פון נפ"ר דעפ. פאפיעל האט ארויסגעשיקט צום מארשאלעק ראטאי א בריף, אין וועלכען ער ערקלערט, אז ער לעגט זיין מאנדאט צום סיים, ווייל ביים פראצעס פון גענע-ראל זשעליגאווסקי האט מען איהם גע-מאכט זעהר שווערע פארווארפען אין ער וויל נישט, אז די אויספארשונג זאל אב געשטעלט ווערען אפילו אויף 1 טאג.

סיים דארף פאדערן די דימיסיע פון דער רעגירונג,
זאגט דעפוטאט מוגוט פאר די פארשטעהער פון דער פרעסע.

וו א ר ש א (טעלעגראניש) אין א געשפרעך מיט ושורנאליסטען האט דעפ. מוגוט געזאגט, אז אויב דער סיים וואלט דאס געהאט אבסאלוט אמביציע איז ווי געהעריג אבגעשאצט דאס, וואס פוילען לעבט איצט איבער, וואלט ער געמוזט פאדערן די דימיסיע פון דער איצטיגער רעגירונג.

די רעגירונג, וועלכע איז שטארק פאפולער ביים פאלק און גענוסט דעם צו-טרוי פון די מאסען — האט ווייטער ער-קלערט דעפ. מוגוט, וועט זיך אפשר נים אבגעבען אין דעמיסיע אין דאן וועט דער סיים מוזען פאנאנדערגעלאזט ווערען. דאס איז דאס איינציגע, וואס וואלט גע-קאנט קלאר מאכען די סיטואציע. דעפ. מוגוט צווייפעלט אבער, צי דער סיים וועט האבען גענוג מוט אינטערצונעמען אזא שריט.

איטאליעניש-ליטווישער האנדעלס-אפמאך.

ר י ם, 19 סעפט. (א. ח.) מיטאלינו און דער ליטווישער פרעמיער וואלדע-מארס האבען געשטעלט אונטערגעשריבען אן איטאליעניש - ליטווישען האנדעלס-קאנווענץ.

וועגען וואס דארף געדענקען יעדער וואס רייזט קיין אויסלאנד.

וו א ר ש א. (טעלעפאניש) אפטמאל ענגען פארגעקומען פאלען מיט פערזא-נען, וועלכע קפהרען זיך אום פון אויס-לאנד, אז די צאל - קאמער אויף דער גרעניץ האט ביי זיי געפאדערט צאל פאר זאכען, וועלכע זיי האבען מיט זיך ארויסגעפיהרט. די צאל-מאכט האט גע-טענה'ט, אז זיי האבען נישט קיין שום בעווייזען, אז די זאכען שטאמען פון פוילען, און אז זיי זענען נישט געקויפט געווארען אין אויסלאנד.

כדי אויסצומיידען אזעלכע קאנפליקטען מיט דער צאל-מאכטרעטען לאדעט רייזענדע גודענקען פאלגענדעס:

עס איז פערהאן אן פעראָרדנונג פון דעם פינאנץ-מיניסטעריום, אז אויף די פאדערונג פון די רייזענדע דארף די צאל-מאכט אויף דעם גרעניץ - פונקט ארויסגעבען די געהעריגע צייגנישען, אין וועלכע עס ווערען ספעציפיצירט אלע ארויסגעפיהרטע זאכען, אזעלכע צייגניש זענען אין קראפט אין משך פון 4 חדשים פאר פערזאנען, וואס פאהרען אין איראפעאישע לענדער און 12 חדשים פאר רייזענדע מעבר לים (אקא)

ווען חעט מען ענדליך קאנען בעקו-מען דאס פערמעגען,
וועלכע איז דורך די פוילישע בירגער ארויסגעפיהרט געווארען פון רוסלאנד.

וו א ר ש א. (טעלעפאניש) די פראגע וועגען צוריקבעקומען פון רוסלאנד די ארויסגעפיהרטע און איבערגעלאזטע דארט די פערמעגענס פון די פוילישע בירגער אינטערעסירט די ברייטע שיכטען פון דער געזעלשאפט, ווייל זעהר א סך פערזאנען האבען פאר דער מלחמה ארייגעטראגען זייער גרעשטענס אין די רוסישע שפאר און ליגה-קאסעס. ביי דעם היינטיגען טאג שטעלט זיך פאר דער גאנצער ענין אויף אזא אופן, אז ער איז געווארען א ריין פאליטישער. די סאוויעטישע רעגירונג בעמיהט זיך אויף יעדען אויסדרעהען זיך פון צאה-לען די דאזיגע חובות, הגם דער ריגער טראקטאט זאגט בולט וועגען דער דאזי-גער זאך. מען דארף בעמערקען, אז די היזקות פון די פוילישע בירגער אין רוסלאנד טרעפען אן 500 מיליאן גאלד-רובל אין דעם 140 מיליאן זענען פון די שפאר-קאסעס. היות ווי די סאוויע-טישע רעגירונג וויל דערוועגען וועגען דעם ענין נישט רעדען איז איינגעפיהרט געווארען אין פוילען א געזעץ בערעגע-צונג פאר די סאוויעטישע בירגער. אין פאל, ווען א סאוויעטישער בירגער וויל פערקויפען זיין אונבעוועגליך גוט, וואס געפינט זיך אויף דעם פוילישען שטח קען עס געשעהן נאר מיט דער ערלויב-ניש פון דער פוילישער מאכט און דער-ביי ווערען 50% פון דער פערקויף-סומע איינגעהאלטען דעפאזיט דורך דעם פי-נאנץ-מיניסטעריום. דער געזעצגעבער איינגענומער בעקומט דעם רעכט נאך דעם ווי עס ווערען אפגערעכענט אלע שטייערען און חובות פריוואטע און יורידישע פערזאנען.

מען דארף אבער בעמערקען, אז דער גאנצער סכום פון דעם סאוויעטישען פערמעגען אין פוילען בעטרעפט 50% פון דעם סכום, וועלכער עס קומט די פוילישע בירגער. ווען מען וואלט די אזוי גערופענע „פרעמדע" גערעכענט אלס סאוויעטישע בירגער וואלט מען געקענט אפדעקען דעם חוב. דאס קען אבער נישט געשעהן.

אין די רעגירונגס-קרייזען איז מען זיכער, אז עס וועט קומען א מאמענט ווען די סאוויעטען וועלען איינגעהן אויף די ארויסגעשטעלטע אין דעם רט פאדערונגען. (אקא)

ליטוויש מיליטער געגען וואלדעמאראס רעגירונג.

ר י ג א, 19 סעפט. (אטע) פון קאוונא מעלדעט מען, אז די ליטווישע רעגי-רונג האט פונאנדערגעלאזט טעליכע אפיציערען פון מיליטער, ווייל מען האט מורא געהאט, אז זיי זענען געגען דער רעגירונג. אין פונשקי זענען ארעסטירט געווא-רען זעהר פיל מענשען אזוי, אז עס פעהלען אויס ערטער אין דער תפיסה."

מארשאל פילסודסקי אין ווארשא.

וו א ר ש א, 19 ספטט. (אטע) היינט אווענד איז דער מארשאל פילסודסקי צוריקגעקומען פון דרוגעניק קיין ווארשא. האלב 9 אווענד האט דער מארשאל אפגעהאלטען א לענגערע קאנפערענץ מיט'ן וויצע-פרעמיער בארטעל.

דערשאסען צוויי סאוויעטישע בעאמטע אין מינסק.

ר י ג א, 19 סעפט. (א.ט.ע.) אונבעקאנטע פערזאנען זענען אין מיטען חוי-לען טאג בעפאלען אויף איינע פון די הויפט-גאסען צוויי בעאמטע פון ג. פ. או קאוואלסקי און דאלגי און זיי דערשאסען. די אנפאלער האט מען נישט געכאפט.

העברעאישער לעהרער שיסט זיין 15-יעהריגע שילערין,
ווייל זי איז צו איהם גלייכגילטיג.

ט א ר נ א וו, 19 סעפטעמבער (טעלעפאניש) היינט האט דער העברעאישער לעהרער ישראל האך, וועלכער האט בעפרובט צו ערמארדען זיין 15-יעהריגע שי-לערין מינדל זאלצמאן אין שטעטעל יאווארניק שוין בעקומען דעם בעשולדיגונגס-אקט. די געשיכטע פון דעם דאזיגען אינטערעסאנטען פראצעס איז פאלגענדע: ישראל האך אלס העברעאישער לעהרער האט געגעבען א לעקציע די 15-יעהריגע מינדל זאלצמאן. אין א קורצער צייט ארום האט דער לעהרער זיך פערליבט אין זיין שילערין. ער האט געזוכט כלערליי געלעגענהייטען צו טרעפען זיך מיט איהר נאס. אבער פרל. זאלצמאן איז געווען צו איהם גלייכגילטיג און די האט זיך בע-מיהט איהם אויסצומיידען. ווען איהרע עלטערן זענען דערפון געוואר געווארען האבען זיי דעם רבי'ן אבגעזאגט די לעקציע.

דעם 2. אויגוסט ה. י. ווען פרל. זאלצמאן האט שפאצירט היינטער דער דער שטאט איז צו איהר צוגעלאפען איהר געוועזענער לעהרער, און ארויסנעמענ-דיג א רעוואלווער, האט ער פון 5 שריט ווייט אויסגעשאסען. די 15-יעהריגע שי-לערין איז פערוואונדעט געווארען אין דער לינקער ברוסט. האך האט דערנאך אויסגעקערעוועט דעם רעוואלווער צו זיך, אבער ער האט זיך קוים לייכט פער-וואונדעט. ווער אונגעקלאגטער ערקלערט, אז ער האט נישט בדעה געהאט צו פער-מארדען, ער האט זי נאר געוואלט אבשרעקען. דער 23-יעהריגער האך געפינט זיך איצט אין דער תפיסה אין רישע.

דעה פראצעס האט ארויסגערופען א געוואלדיגע מעראינטערעסירונג צווישען דער יודישער בעפעלקערונג אין דער גאנצער אומגעגענד.

צו אלע קאנפעקציאנערען!

היינט דינסטאג, דעם 20 סעפטעמבער 8 אווענד קומט פאר אין איי-גענעם לאקאל, קאנסטאנטינער 10

אן אויסערגעוועהנליכע פערזאמלונג

פון אלע מיטגלידער פון דער בראנזשע. אויפ'ן טאג-ארדנונג שטעהט צווישען אנ-דערען חי פראגע וועגען די „רופערס" ביי די געשעפטען

די פערוואלטונג פון קאנפעקציאנערי-פעראיין.

געפאקט די וועקסעל-פעלשער,
וואס האבען בעשווינדעלט לאדזער סוחרים.

(:) מיט עטליכע חדשים צוריק האבען א חברה לאדזשער „יונגעלייטלעך" גע-מאכט פערשיידענע קניות און קאנפעק-ציע-מאגאזינען און שוה-געשעפטען א.א. געבענדיג פאר סחורות וועקסלען מיט נאר קוראנטע זשירעס.

נאכ'ן אפלויף פון טערמינען, האבען די מאגאזינער צו זייער גרוים בעדויערן אבער פעסטגעשטעלט, אז די בלאנקעטען זענען געפעלשטע.

די אבגענארטע סוחרים רויאקאנאוסקי וואנדערט און יאקובאוויטש האבען וועגען דעם פאל געמאלדען און אויספארשונג אנגעהויבען.

נאך א לענגערן זוכען זענען געכאפט ארעסטירט געווארען וואלף זיעליבאוו סקי און ירחמיאל פאוואנסקי. די אנ-דערע שותפים ווערען געזוכט. דער היזק פון די סוחרים איז נאך נישט פעסטגע-שטעלט, ווייל דער אויספארשונגס-אקט בעקומט פסדר נייע מעלדונגען וועגען עהנליכע שווינדלערייען.

שוידערליכער טויט פון א 12-יעהריג מעדעל איי א קלאזעט-גרוב.

(§) נעכטען האט דאס קרייז-געריכט בעטראכט דעם פראצעס געגען די הויז-ווירט ר. קרישעל (טקאטשקא 22), פאר פערגאלעקסיגען דעם קלאזעט, צוליב וואס עס איז דעם 3 מאי ד. י. דערטרונ-קען געווארען די 12-יעהריגע מישקאסקא. נאכ'ן אויסהערען א רייה עדות, האט דאס געריכט געמשפט אין אלעם, אז קרישעל האט ערשט נישט לאנג צוריק דאס הויז געקויפט און נישט בעוויזען צו רעפארירען עס, ארויסגעטראגען א מילדערענדען אורטייל, לויט וועלכען ער איז פער'משפט געווארען צו צוויי וואכען אינטערגעדוכטען ארעסט.

3 יודישע אויטאמאביל-קרבנות אין איין טאג.

(:) נעכטען זענען אין לאדז ווייטער אכאל פערנאכטירט געווארען אזש דריי אויטאמאביל-אומגליקען דורכ'ן אומפארזיכטיגען פאהרען זיך פון די שאפערן. אויף פעטע-רסבורגער גאס איז איבערגעפאהרען גע-ווארען פון א אויטא דער פרעגער מאיר ראקאווסקא, אויף נאוואמיעסקא איז איבערגעפאהרען געווארען דער 19-יעה-ריגער מענדל פריש, אויף קאנסטאנטינער גאס איז איבערגעפאהרען געווארען די 27-יעהריגע רייזעל שטיינפעלד.

אלע דריי קרבנות זענען אין א שווע-רען צושטאנד אבגעפיהרט געווארען אין שפיטאל. די שאפערן זענען צוגע-צויגען געווארען צו פעראנטווארטליכ-קייט.

די רוסען וועגען שווארצבארד-פראצעס.
„אומגעזונדטע אגיטאציע".

פ א ר י ז (ספ. צום ל. ט.) דער בעקאנ-טער רוסישער פעליעטאניסט א. יאב-לאנאווסקי טרעט ארויס אין דער פארי-זער רוסישער מאנארכיסטישער צייטונג „וואזראזשדעניע" געגען דעם העלפט פון דער פראנצויזישער „ליגע פאר מענשען-רעכט" וועגען דעם שווארצבארד-פרא-צעס. פאר דעם אלטען, זעהר אלטען ערבימערטען רוסישען ליטעראריששען פאטריאט איז דאס א שעהנליכע „אומגע-זונדע אגיטאציע". אויך בעשוארד לע-קאש'ס בוך איז פאר איהם „אומגעזונדע אגיטאציע". מארעם געפעלט איהם גוט אוודאי און אודאי.

„איך קאן נאך אין בעריהמטען מעג-שען און דעם ענין שווארצבארד, וועלכער קאן זאגען א ווארטפולע מיינונג וועגען פעטליורא. דאס איז דער שרייבער ווינ-משענקא. ער האט געהערשט איבער אוק-ראינא צוזאמען מיט פעטליורא. ער איז געווען א מיטגליד פון דער „דירעקטא-ריע" און ער ווייסט, אז פעטליורא איז געווען א פאנראמאטשיק. אבער ווינ-משענקא האט שוין געזאגט, וואס ער מיינט וועגען די פעטליורישע פאגרא-מען. און געזאגט עס פריהער, איידער דער מארד איז געשעהן. מיט אלע אותיות האט ער אנגעשריבען:

„— פעטליורא איז געווען א פאגראמ-שטשיק".

רעדענדיג וועגען מארעס און לעקאש, דערמאנט, פערשטעהט זיך, יאבלאנאוו-סקי הונדערט מאל זייער בעקאנטשאפט מיט ראסקאווסקי און מאכט נים וועלכע-דיג א צעהנדליג קלייניגע און גרויסע מכירות.

ווישניאוועצער רב שווער קראנק

(ג) דער רב פון וויש יעווע גורע הרב ר' חיים משה אהרן טילעמאן בן שרה חית איז שווער קראנק. דער חולה בעט אלע יודען תהילים צו זאגען פאר זיין געזונד.

סבלת-פנים פאר זרבבל'ן.

מארגען, מיטוואך קומט פאר אין קינא-טעאטער „אימפעריאל" א פייערליכער קבלת-פנים לכבוד דעם בעוואוסטען רעד-נער און פועלי-ציון" פיהרער זרבבל. דער חשוב'ער גאסט איז ערשט מיט א פאר טעג צוריק געקומען פון זיין רייזע אין בער דרום-אמעריקא ארגענטינא, בראז-זיליען, אורוגוואי, וואו ער האט אלס פארשטעהער און וו. פארזיצענדער, פון דער צענטר. יוד. שול-ארגאניזאציע, אנגעפיהרט א ברייטע הילפס-אקציע פאר די יודישע שולען אין פוילען.

היינט אויסצאהלונג פון שטיצע פאר רעזערוויסטען-פאמיליעס.

(אי) היינט הויבט דער מאגיסטראט אן אויסצוצאהלען די שטיצע די פא-מיליעס פון די רעזערוויסטען, וואס זע-נען דאס יאהר גערופען געווארען אויף איבונגען. צו דער אויסצאהלונג דארפען זיך מעלדען די, וואס זענען בערעכטיגטע דערצו.

דער היינטיגער בעריכטס-מיטינג פון פון 15 צוניסטישען קאנגרעס אין התאחדות".

די ציוניסטישע ארבייטס - פארטיי „התאחדות" ארדענט איין היינט דינסטאג 20.9. אין איהר איינגעגעם זאל שעני-קעוויטש 3-5 א בעריכטס-פערזאמלונג אויף וועלכען די דעלעגאטען סטם-דעפ' פוטאט א. לעווינסאן און ד"ר אריה טארטאקאווער וועלען רעפערירען א.ד.ט. „דער ס"ה פון 15-טען קאנגרעס". איינ-גאנגס-בילעטען צו 30 גראשען צו בע-קומען ביים איינגאנג. [27]

ציוניסטיש-דעמאקראטישער וואהל-קאמיטעט „התאחדות" שענקעוויטש 3-5.

וו ע ה ל ע ר !

צו האסטו שוין קאנטראלירט די וועהלער-רשימות, צו דו און דיין משפחת זענען ריכטיג אריינגעטראגען אין דער וואהל-רשימה. נור היינט און מאר-גען איז צייט דעם חוב צו ערפילען. אינפארמאציעס צו בעקומען אין „התאחדות" שענקעוויטש 3-5.

חתן-כלה בעגעהן זעלבסטמארד אין חופה-טאג.

שרעקליכע ליבעס-טראגעדיע אין א קליין שטעטעל אין לאדזער סביבה.

א ג י א וו ע (ספ. צום „ל. ט.") אין שטעטעלע אגיאווע האט פאסירט א שוידערליכע ליבעס-טראגעדיע, פון וועל-כער עס זענען געפאלען קרבנות דריי 20 יעהריגער נח פערלמאן און די 18-יעה-ריגע אסתר גאלדמאן.

פערלמאן און גאלדמאן זענען געווען חתן-כלה און ווען חתונה האט בעדארפט פארקומען. מיט עטליכע טעג צוריק איז קיין אגיאווע געקומען גאלד-מאנ'ס א פעטער, א רייכער אלמן, וואס האט זיך באלד פערליבט אין אסתר, וואס איז געווען זיין שוועסטער'ס טאכטער.

פעו און פארגעלעגט זיין, איהם צו געבען פאר א ווייב זייער טאכטער אסתר, וואס געפעלט איהם זעהר.

די עלטערן האט עס זעהר געשמייכעלט צו האבען אזא רייכען איידעם און זיי האבען דערצוליב געוואלט אפלאזען דעם שידוך מיט פערלמאנ'ען.

דאס פארל, וואס האט זיך אבער זעהר געליבט האט בעשלאסען אויס פערצווייפלונג צו בעגעהן זעלבסטמארד.

אין זעלבען טאג, און וועלכען זיי האבען געזאלט געפיהרט ווערען אונטער דער חופה, זענען זיי אוועק צום ברעג ווארטא און זיך פער'סמ'ט מיט קאר-באל.

די זעלבסטמערדער האבען ענטרעקט דורכפאהרענדע פויערים, וואס האבען זיי נעבראכט און דער שטאט ארײן.

די זעלבסטמערדער געפינען זיך אין א האפנונגסלאזען צושטאנד.

די טראגישע געשיכטע האט אין יאווע געמאכט א ערשיטערנדען איינ-דרוק. (§)

לאָדזער טאָגעבלאַט

דער רעדאַקטאָר נעמט-אָהן פון 6 ביז 7 אין אָוונט.
נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אַדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16
טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57. אַדמיניסטראַציע 47.

סאָציאַליסטישער אַנטיסעמיטיזם.

די אידעע פון דער שטאַרקער סאָלידאַריטעט און אחדות פון דעם ארבייטער-קלאַס אָהן חילוק פון רעליגיע און נאַציע, ווי זי ווערט געפּרעדיגט פון די סאָציאַליסטען, וואָלט געווים געווען א זעהר שעהנע, ווען זי זאָל נור טאַקי באמת מענען פערווירקליכט ווערען. אונזערע היימישע סאָציאַליסטען פּרובען אפילו יאָ איינרעדען דעם עולם, אז צווישען זייערע סאָציאַליסטיש-אָרגאַניזירטע ארבייטער ווערט שוין איצט! נישט געמאַכט קיין חילוק צווישען יוד און נישט-יוד, צווישען דער יודישער שפּראַך און די אנדערע שפּראַכען און אז זיי האָבען שוין איינגעפיהרט גן-עדן • פערהעלטנישען צווישען די פאַרזיען פון די בעוואוסטזיניגע חברים — די פאַקטען פון לעבען לייקענען אָבער לייידער, אז דאָס זאָל זיין אמת. אפילו די בונדיסטישע וואַרשאַווער „פאָלקסצייטונג" האָט אָנומעלט געמוזט אין איין אויסגאַבע (פון 12-טען סעפטעמבער) דערציילען: אין טשענסטאָכאָוו זענען 10 יודישע ארבייטער געשטעלט געוואָרען פאַר געריכט אונטער דער בעשולדיגונג, אז זיי זענען קאָמוניסטען און דער גאַנצער בעשולדיגונגס-אַקט האָט זיך דאָרט געשטיצט אויף דעם עדות סאָפּי, א געוועזענער קאָמוניסט, וועלכער האָט איצט מהמת נקמה און — און ווי ער האָט זיך אליין אויסגעדריקט — ווייל ער האָט פיינד בעקומען יודען, דערקענט אין די בעשולדיגטע זיינע חברים. אין וואַרשא איז אנומעלט פאָרגעקומען א געמישטע פערזאַמלונג פון פוילישע און יודישע שוסטער-ארבייטער און כאָטש אין דער מעהרהייט זענען געווען יודען, האָט מען נישט ערלויבט זיינעם צו רעדען יודיש און עס האָט געמאַכט א שטאַרקען טומעל, ווען איינער האָט יאָ געפּרובט צו רעדען יודיש: „נענעבען דאָס וואָרט" — שרייבט די „פאָלקסצייטונג" — האָט מען נור פוילישע ארבייטער. די יודישע ארבייטער — זענען די גאַנצע צייט געזעסען, ווי געלעהמט". אין דער קראַנקען-קאַסע אין מאַכאָוו האָבען דריי בונדיסטישע מיטגלידער פון דער קאַסע-פערוואַלטונג נישט געקאָנט פועל'ן, אז מ'זאָל די דאָרטיגע יודישע ארבייטער געבען מעדיצינישע הילף: „ביים ארויסגעבען מאַרקען צום דאָקטאָר" — שרייבט ווידער די „פאָלקס-צייטונג" — ווערען פריהער ערלעדיגט די קריסטליכע ארבייטער און דאַן ערהאַלטען ערשט די יודישע ארבייטער, אז די צייט פון ארויסגעבען נומערען איז געענדיגט; ס'טרעפט אויך אָפט, אז עס געהען פערלוירען אין מאַסע-ביוראָ מעדיצינישע קאַרטען און דווקא יודישע".

פון די אַלע דריי פאַקטען, וועלכע די בונדיסטישע צייטונג ווייסט צו מעלדען אין איין טאָג, קאָן מען דאָכט זיך נישט ארויסציהען די קאָנסעקווענץ, אז צווישען די ארבייטער האָט דער קלאַסען-אינטערעס שוין אָפּגעווישט דעם חילוק צווישען יוד און נישט-יוד. נישט בלויז אָרגאַניזירטע „בורזשויעס", נור אויך אָרגאַניזירטע ארבייטער פערשטעהען צו זיין גוטע אַנטיסעמיטען.

דעס. מ. פראַסטיג.

1000 אימיגראַנטען ווערען מאָנאַטליך ארויסגעשיקט פון אמעריקא.

וואשינגטאָן, (י. ט. א) לויט די ערקלערונגען פון אימיגראַציאָנס-קאָמיסאַר ווערען דורכשניטליך ארויסגעשיקט יעדען מאָנאַט פון אמעריקא לערך טויזענד אימיגראַנטען. די סיבות פון דער דעפּאָרטאַציע זענען נישט ווייל די ארויסגעשיקטע זענען פיינדליך געשטימט צו דער אמעריקאַנער רעגירונג, נאָר היופּטזעכליך ווייל א גרויסער טייל פון די ארויסגעשיקטע האָבען געליטען פ ערשידענע קראַנקהייטען נאָך אַמדער זיי זענען געקומען קיין אמעריקא אויף אַנ'אונגעזעצליכען אופן.

אין פערלויף פון דעם לעצטען יאָהר זענען ארויסגעשיקט געוואָרען פון אמעריקא 11,661 אימיגראַנטען. פון זיי זענען 5.464 ארויסגעשיקט געוואָרען דערפאַר, וואָס מען האָט אויסגעפינען, אז זייערע וויזעס זענען געווען געפעלשטע. 953 זענען דעפּאָרטירט געוואָרען פאַר קרימינעלע פערברעכען. 768 איינגעוואַנדערטע זענען דעפּאָרטירט געוואָרען ווייל זיי האָבען נישט געקענט לייענען. 594 האָבען געמוזט צוריקגעשיקט ווערען צוליב שוואַכזין א צאָהל פון 569 זענען דעפּאָרטירט געוואָרען צוליב דעם, וואָס זיי זענען געפאַלען צו לאַסט דער בעפעלקערונג.

רבנים אין לעטלאַנד בעקומען דראָהונגס-בריף.

ריגע. (י.ט.א.) פיל רבנים אין לעטלאַנד האָבען בעקומען דראָהונגס-בריף אונטערגעשריבען פון „א גרופּע אַקטיוויסטען", אין וועלכע ס'ווערט געזאָגט:

„מיר זענען מתרה די יודען, אז מיר וועלען זיי אַלע אומברענגען פון דער וועלט, אויב עס ווערט אַנגענומען ווערען דער בירגערשאַפטס-געזעץ. מיר וועלען איבער'חזר'ן דעם יאָהר 1905 אין זיין גאַנצען גרויס. די יודען דאַרפען פערשטעהן, אז זיי זענען בלויז א מינדערהייט אין לעטלאַנד.

מיר בעטען זיך נישט מישען אין די ענינים פון דער לעטישער מלוכה. אויב דאָס וועט נישט העלפען, וועלען מיר איינאָרדנען א פּאָגראָם.

קלייבט זיך אויס!

Przezorna
gospodyni
używa tylko mydła
„Jeleń-Schicht"
Tanie przez swą wydajność

מעד מיז בעצייטענס זאָרגען פאַר דער ענטוויקלונג פון יודישען האַנדווערקער!

דאָס „צייכען-געזעץ" און די אויפגאַבען פון געזעלשאַפט „אָרט".

וואַרשע (פון אונזער קאָרעספּאָנד.) דאָ איז פאָרגעקומען א סערברייטערטע זיצונג פון עקזעקוטיווע פון צענטראַל-קאָמיטעט „אָרט". אויף וועלכער ס'איז איינשטימיג בעטראַכט געוואָרען די נייגעשאַפענע לאַגע פאַר דעם יודישען האַנדווערקערטום דורך דעם פערעפענטליכען דאָס צייכען-געזעץ. לויט דעם דאָזיגען צייכען-געזעץ, וועלכער טרעט אריין אין קראַפט דעם 15-טען דעצעמבער ד.י. זאָלען אַלע לערן-יונגלעך, וואָס זענען בעשעפטיגט אין האַנדווערקער-וואַרשטאַטען, מוזען אַבגעבען א ענטשפּרעכענדען עקזאַמען פאַר א ספּעציעלער קאָמיסיע. די צו קאָנען ווערען „טשעלאַדניקעס" (געזעלען). אָבער צוגעלאָזען וועלען ווערען נאָר יענע לערן-יונגלעך, וועלכע וועלען קאָנען בעווייזען, אז זיי האָבען געאַרבייט 3 יאָהר אין א וואַרשטאַט און האָבען אויסער דעם געענדיגט דעם קורס פון דערגענצונגס-פאַך-קורסען, אויך די „טשעלאַדניקעס" וועלען אָהן אַנ'ענטשפּרעכענדען עקזאַמען נישט קאָנען בעקומען דעם טיטול „מייסטער".

ס'איז בעשלאָסען געוואָרען אויף דער זיצונג, אז די געזעלשאַפט „אָרט" דאַרף באַלד צוטרעטען צו עפענען א גאַנצע נעץ פון דערגענצונגס-פאַך-קורסען, כדי די יודישע ארבייטער און האַנדווערקער זאָלען נישט אָפּשטעהן פון זייער וויייטערדיגער פאַך-ענטוויקלונג לגבי דעם נישט-יודישען האַנדווערקער. גלייכצייטיג דאַרף אָנגעפיהרט ווערען א ברייטע פּראָפּאַגאַנדע צווישען דער יודישער געזעלשאַפט און די פערמעגענדע קרייזען, כדי אויפצוקלערען די ערנסטקייט פון דער לאַגע, וועלכע איז געשאַפען געוואָרען דורך דעם נייעם געזעץ פאַר צענדליגער טויזענדער פערזאָנען, וואָס זענען בעשעפטיגט אין האַנדווערקערייַ.

די זיצונג האָט אויך בעשטימט צו אָרגאַניזירען א „אָרט"-חודש, אין משך פון וועלכען ס'דאַרף געפיהרט ווערען א אַגיטאַציע איבערן גאַנצען לאַנד וועגען די צילען און אויפגאַבען פון דער געזעלשאַפט „אָרט" אין איצטיגען מאָמענט.

שאַרפער אַנטיסעמיטיזם פון די עסטרייכישע עוואַנגעליקער.

ווין, (י. ט. א.) ערשט איצט דערוויסט מען זיך פון פּאָלגענדער רעזאָלוציע, וואָס דער עוואַנגעלישער בונד אין עסטרייך האָט אָנגענומען אויף זיין לעצטען צוזאַמענפאָהר.

דער עוואַנגעלישער בונד אין עסטרייך אַנערקענט מיט טיפער בעזאָרגניש דעם געפאַהר פון אלץ מעהר איבערגעוועלטיגענדען יודענטום, א געפאַהר וואָס שטעלט אין קאָן נישט נאָר די ווירטשאַפטליכע פּאָזיציעס פון דייטשען פאָלק נאָר בעדראָהט ערנסט די דייטשען אויך אויף די גייסטיגע און קולטורעלע געביטען. דער „צוזאַמענפאָהר פאָדערט דעריבער אויף אלע מיטגלידער פון בונד צום שאַרפסטען קאַמף געגען דעם דאָזיגען פאָלקס-פיינד. ספּעציעל דאַרף מען אָנגעמען א נעגאַטיווע שטעלונג צום אויסוועהלען פון געטויפטע יודען אין די פערוואַלטונגען פון די געמיינדעס און אנדערע עוואַנגעלישע קערפּערשאַפטען.

וועגען א באַהן-פערבינדונג צווישען סיריען און ארץ-ישראל.

ביירוט (י.ט.א.) דער היגער קאָמיסאַר פאַר סיריען ה' פּאָנסאָ האָט איינגעלאַדען צו זיך אויף א קאָנפערענץ די פערשטעהער פון די באַהן-קאָמפּאַניעס, טראַנספּאָרט-פירמעס און גרויסע האַנדעלס-הייזער. אויף דער קאָנפערענץ דאַרף בעטראַכט ווערען דער פּלאַן פון בויען א נייע באַהן-ליניע צווישען טריפּאָלי און חיפה, וואָס דאַרף אין קורצען פערווירקליכט ווערען.

געשאַפען א קהלה פון מזרח-יודען אין מעץ.

(א בריף פון מעץ) — פון ש. סרוויזש:

אין אינצעלנען מאָמענטען קאָן מען נאָך מיט זיכערהייט נישט זאָגען, ווי עס וועט אויסזעהען די ניי-געגרינדעטע קהלה אין מעץ, צי זי וועט שטעהן אויף דער געהעריגער הויך און צי זי וועט געניסען דעם צוטרוי פון אַלע מעצער יודען, אָבער איינס קאָן מען שוין קאָנסטאַטירען: דאָס מעצער יודישע וועלטעל האָט לעצטענס ווידער אויפגעלעבט.

אמת, שוין א לענגערע צייט זענען פאַרגעקומען קלענערע און גרעסערע פערזאַמלונגען און זיצונגען מיט'ן צוועק צו גרינדען די מזרח-יודישע קהלה אין אונזער שטאָט, אָבער דאָס איז נאָר געווען אַנ'ענין פאַר יחידים, פאַר די, וועלכע האָבען זיך גענומען די אויפגאַבע צו בויען דעם שוין לאַנג גוטגעשען בנין אין אונזער שטאָט. די ברייטע מאַסען, דער יוד פון א גאַנץ יאָהר, זענען ביז איצט געווען קאַלטע מאַמינים. און דער גאַנצער זאַך, עפּעס האָט צו לאַנג געדויערט ביז די פערשידענע פאַרשטעהער פון געזעלשאַפטען און בתי-מדרשים האָבען זיך געאייניגט וועגען א פּראָגראַם פון דעם פערבאַנד.

און ווירקליך האָט די פּראָגראַם-דיסקוסיע געבראַכט מיה און מאָפערענץ געקאָסט, ביז מ'האָט געקאָנט ארויסלאָזען א געמיינזאַמען אויפרוף, אין וועלכען ס'איז געקומען צום אויסדרוק די אַנשויאונג פון אַלע מעצער יודישע געזעלשאַפטען, אינסטיטוציעס און בתי-מדרשים. פון רעכטס ביז לינקס האָט זיך קאָנסאָלידירט א חוץ די קולטור-ליגע, וועלכע האָט אַ אַנדער אייגענע שטעלונג צום כלל ישראל.

אין אויפרוף ווערט דייטליך אונטערגעשטראָכען, אז די ניי-געגרינדעטע קהלה וועט א חוץ רעליגיעזע בעדערפנישען אויך זאָרגען פאַר די קולטורעלע און סאָציאַל-עקאָנאָמישע אינטערעסען פון יודישען מעץ, זי וועט צווישען אַנדערען עפענען א גרויסע ביבליאָטעק מיט לעזע-זאַלען, איינאָרדנען פאָרלעזונגען, כאָפּסודירען און פערגעזעלשאַפטליכען דאָס יודישע טעאַטער, גרינדען קאָאָפּעראַטיווע באַנק פאַר אַלע שיכטען פון יודישען מעץ, שאַפען א שיעורים-קורס, וואָס זאָל ערלייכטערן אַלע יודישע פּראָבלעמען אין שטאָט א.א.וו.

דער הויפּט-ציל אָבער פון דעם סאָלידן בנין, וואָס פאָדערט אַזוי פיל מיה און אָנשטרענגונג, איז צו שאַפען אין אונזער שטאָט א פעסטען באָדען פאַר אַנ'אמת'ער ערציהונגס-אַנשטאַלט, א שולע, וועלכע זאָל בעפרידיגען אַלעמען. זי זאָל אַנגאַזשירען די בעסטע פערזאַנען אַלס ערציהער און זי זאָל שטעהן אונטער א שטענדיגער אויפזיכט פון א ספּעציעלער קאָמיסיע.

צו דעם צוועק האָט דער פראַנצויזישער קאָמיסאַר איינגעלאַדען דעם געוועזענעם פּעטערבורגער ראַבינער ד"ר אייזענשטאַדט אויף א רעפעראַט וועגען אויסבעגלייכונגען ענין.

אין קריסטאַל-פּאַלאַסט, ביי אַנ'ערך פון 500 פערזאָן איז פאָרגעקומען דער רעפעראַט פון דעם חשיב'ען גאַסט. נאָך דעם, ווי דער גראַנד-ראַבין פון לאָטרינגען ד"ר נעטטער האָלט אַנ'איינלייטונגסרעדע, לעוום ה' ענגעלשטיין פאַר די הויפּט-פינקטען, אויף וועלכע יסודות דער פערבאַנד ווערט געשאַפען. דאַן בעיקומט דאָס וואָרט צו זיין רעפעראַט הרב איזענשטאַדט, וועלכער רעדט אין א 2 שעה'דיגען אינטערעסאַנטען רעפעראַט וועגען דער גוטווענדיגקייט און אויפגאַבען פון א יודישער פערזאַמלונג בכלל.

דער רעפערענט האָט מיט זיינע איבערצייגענדע ארגומענטען געמאַכט א רושם אויף'ן גאַנצען אודיטאָריום אַזוי, אז העכער 200 פערזאָן האָבען זיך אויף'ן אָרט פערשריבען אַלס מיטגלידער פון דער ניי-געגרינדעטער קהלה אין מעץ.

בכלל האָט מען נאָך אין מעץ נישט געזעהען אַזאַ גרויסע פערזאַמלונג פון יודען, וואָס זאָל זיך אַזוי גלענצענד איינגעגעבען ווי דאָס מאָל.

הערמיט איז געוואָרען פערענדיגט א ניי בלעטעל אין דער אַלטער געשיכטע פון יודישען מעץ. מיר האָבען א קהלה פון מזרח-יודען אין אונזער שטאָט, דאָס איז גאָ געשעהענע פאַקט.

די אבגעשטעלטע עליה קיין ארץ-ישראל.

ענגלישע רעגירונג פערמאַכט די טויערן פון א"י פאַר יודען אויף זיבען שלעסער.

ווי בעקאַנט האָט די א"י-רעגירונג בעשלאָסען כמעט אַפּצושטעלען אינגאַנצען די יודישע איינוואַנדערונג אין לאַנד. דאָס מאָל איז נישט גענומען בלויז צו בעגרענצען די עליה, נאָר אַבסאָלוט צו שליסען די טויערן פון לאַנד פאַר דער חלוצישער איינוואַנדערונג. אויף דער פאָרזיצונג פון דער ציוניסטישער לייטונג אין די רעגירונג זאָל בעשטימען אויף פאַר'ן קומענדיגען האַלבען יאָהר (אָקטאָבער 1927 — מערץ 1928) 500 סערטיפיקאַטען. האָט די רעגירונג געענטפערט, אז פאַר'ן קומענדיגען האַלבען יאָהר וועט זי נישט ארויסגעבען קיין שום נייע סערטיפיקאַטען. זי האָט זיך אויך נישט בעגנוגענט מיט אַפּשטעלען די חלוצישע עליה און האָט אויך איינגעפיהרט א רייהע נייע בעגרענצונגען בנוגע אַלע אַנדערע קאַטעגאָריעס פון דער עליה.

ביז איצט האָט יעדער ארץ ישראל'דיגער בירגער, וואָס האָט א בעשטימטע הכנסה, געהאַט דאָס רעכט אַרויסצושרייבען זיינע קרובים פון אויסלאַנד. לויט דער נייער גזרה איז ערלויבט נאָר אַראָפּצובריינגען אין לאַנד נאָר א פרוי און קינדער ביז'ן עלטער פון 18 יאָהר. אָבער נישט קיין ברידער און שוועסטער א.ז.וו.

ביז איצט האָט יעדער ארבייטער געהאַט דאָס רעכט אַרויסצוברענגען פון אויסלאַנד די נייטיגע ארבייטער פאַר זיין אונטערנעהמונג. פון היינט און ווייטער וועט דאָס דאָזיגע רעכט געגעבען ווערען נאָר פאַר א ספּעציאַליסט און דער אינדוסטריע — מענשען, וועלכע ווענען אינגאַנצען גישטא אין לאַנד.

אויך בנוגע דער עליה פון פערמעגליכע מענשען ווערען געמאַכט נייע שוועריגקייטען. ביז איצט האָט יעדער איינער וואָס האָט געקענט בעווייזען א פערמעגען פון 500 פונט, געקענט אַריינקומען און ווערען א בירגער פון לאַנד, אָבער איצט קאָן פערמעגען נישט, אָן א יוד דאַרף קומען קיין ארץ ישראל. די פּער בנוגע די פערמעגליכע איינוואַנדערער איז פאָרמולירט אַזוי: „באמת פערמעגליכע מענשען, וואָס וועלען זיך איינאָרדנען וועט ערלויבט ווערען אַריינצוקומען אין לאַנד". ווער עס איז „באמת פערמעגליך" און ווער „ב'קאָן איינאָרדנען אין לאַנד" — דאָס וועט בעשליסען דער רעגירונגס-פערטרעטער, דער עקאָנאָמיער ה' הויימאַן. לויט זיין אייגענעם שכל און דער עיקר — לויט זיין ווילען.

אין דער נייער גזרה זענען פאַרהאַן נאָך שווערינקייטען פאַר די עולים, וואָס געפינען זיך צו דעם, וואָס האָט זיך געפיהרט ביז איצט, וועט דער איינוואַנדערער בעקומען א ווויזע נאָר דאַן, ווען ער וועט האָבען אַנ'אויסלענדישען פּאַס גילטיג פאַר, פון וועלכען ער פאַרט אַריין האָט דעם רעכט צוריקצוקומען קיין ווויזע וועט פון איצט אָן זיין גילטיג יאָהר.

נאָך בעזונדערע בעמיהונגען מצד דער ציוניסטישער לייטונג וועט די נייע גזרה אין קראַפט נאָר לגבי די פקשות, וועלכע זענען דערלאַנגט געוואָרען דער רעגירונג פון 23 אויגוסט אין שפּעטער.

אַזוי דערצעהלט די ענגלישע מאַגראַם מאַכט די יודישע איינוואַנדערונג קיין ארץ ישראל.

די טויערן זענען געשלאָסען מיט זיבען שלעסער.

„בערלינער טאָגעבלאַט" שרייבט, אז עס נעהמט דאָ נישט וועגען קאַמף געגען דער ארבייטסלאָזיגקייט, נאָר וועגען צוציהונגען דער יודישער אימיגראַציע קיין ארץ ישראל בכלל. אויפ'ן ערשטען אויגענבליק זעהט אויס, אז די בעהויפּטונג איז א רייסטונג. ווייל אויב עס זאָל זיך האַנדלען בלויז וועגען בעקעמפען די ארבייטסלאָזיגקייט וואָלט מען בעגרעפּט אַבשטעלען בלויז די אימיגראַציע פון אַרבייטער, אָבער נישט פערשווערען די איינוואַנדערונג פון פערמעגליכע עלעמענטען. אין גרונד ווערען איצט געמאַכט די שוועריגקייטען, ווען עס לאָזט זיך מערקען צו בעקעמפען אויפ'ן ארבייטס-מאַרק, די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע נעמט איצט אונטער דעם בוי פון א ריזיגע הפועל און הויבט אן א גרויסע ארבייט אין די קאָלאָניעס. ס'איז געוויס אינטערעסאַנט, אז אין ירושלים איז נישטאָ קיין איינע יודישע ארבייטסלאָזער. איצט ווערט רעאַליזירט דער ראָטענבערג-פּלאַן און עס ווערט אָנגעהויבען די בויאונג פון די דורך דער עמק-ציוניסטישע צעשטעהערטע הפועל. די בעגרענצונג פון דער עמיגראַציע גרייכט איצט און זיכער נישט בעגרינדעט.

(ע"פ)

איינגעוואַנדערטער וועט דעפּאָרטירט ווערען פאַר שיקען פּראָטעסט-טעלעגראַמע צום גובערנאַטאָר פולער:

וואשינגטאָן. (י.ט.א.) דער אימיגראַציע-קאָמיסאַר הערי האַל האָט ערקלערט, אז רודאָלף גאַל אַנ'איינגעוואַנדערטער פון עסטרייך, וועט דעפּאָרטירט ווערען פון אמעריקא דערפאַר, וואָס ער האָט געשיקט א פּראָטעסט-טעלעגראַמע צום גובערנאַטאָר פולער געגען דער הינריכטונג פון סאַקאָ-וואַנזעטי.

דער קאָמיסאַר האַל האָט גרויסמוטיג צוגעגעבען, אז איידער דער עסטרייכישער אימיגראַנט וועט דעפּאָרטירט ווערען וועט מען איהם געבען א מעגליכקייט קומען אויף א פערהער פאַר דער קאָמיסיע פון די אימיגראַציאָנס-אינספּעקטאָרען, און אז ער וועט אויך האָבען דאָס רעכט צו אַפּעלירען צום פעדעראַלען געריכט געגען דעם בעשלוס פון די אימיגראַציאָנס-אינספּעקטאָרען.

פאמיליען-סודות, וואס א דאקטאר ווייסט און דערצעהלט נישט.

די סודות זענען פול מיט אינטערעס און זיי שפיגלען אפ דאס פאמיליען-לעבען פון דער היינטיגער צייט.

פון ס. ג.

ווען א דאקטאר מיט דעם טאלאנט פון א שריפטשטעלער, וואלט זיך נעמען די מיה אנצושרייבען א בוך וועגען דעם וואס ער זעהט און הערט, וועגען דעם וואס ער ווייס פון די אלע מענשען וואס קומען אריין צו איהם, וואלט דאס זיכער געווען איינער פון די גאר אינטערעסאנטע ביכער, וואס זענען ווען עס איז ערשינען.

קיינער ווייסט נישט אזוי פיעל סודות ווי'ל א דאקטאר; קיינער ווייס נישט אזוי פיל פערבארגענע זאכען, ווי א דאקטאר, ווארים פאר איהם, פאר יעם דאקטאר, פערטרויט מען זיך אפילו דאן ווען מען איז מיט איהם נישט בעפריינדעט; צי מען וויל יא, צי מען וויל נישט — איהם מוז מען דערצעהלען דעם אמת; צי מען איז יא גערן אין דעם, צי ניין — איהם מוז מען די ניפסטע און פערבארגענסטע זאכען אויסזאגען.

דערצעהלט מיר איינער פון מיינע נעקאנטע דאקטוירים אזא געשיכטע:

א יונג פאר פאלק איז אמאל געקומען צו איהם, ער זאל זיי בעידען אונטערזוכען. זיי זענען עטליכע יאהר געווען פערהייראט און האבען קיין קינדער נישט געהאט, און, ווי עס איז געווענטליך אין אזא פאל, האבען זיי איינער דעם אנדערן בעשולדיגט. זי האט געזאגט, אז ער איז שולדיג אין דעם וואס זי האט קיין קינדער נישט, און ער האט נע'טענה'ט, אז זי איז שולדיג אין דעם.

אי די ווייב, אי דער מאן האבען זעהר געוואלט האבען א קינד; זיי האבען געטרוימט וועגען דעם און עס איז ביי זיי גאר קיין צווייפעל נישט געווען, אז די גליקליכסטע מענשען אין דער וועלט וואלטען זיי, ווען זיי האבען קינדער.

דער דאקטאר האט זיי אונטערזוכט און האט אויסגעפונען אט וואס:

זי איז פון דער נאטור נישט בעקשיוורעט און קען יא ווערען א מוטער פון א קינד. אבער ער דער מאן, איז פון דער נאטור יא געקשיוודעט און ער קען קיינמאל אין לעבען נישט ווערען קיין פאטער פון א קינד...

דער דאקטאר האט אבער געוואוסט, אז דער מאן לעבט איין די וועלט נאך מעהר פאר דער ווייב; אז ביי איהם איז א קינד דער גרעסטער און שעהנסטער אידעאל אין לעבען, האט ער דעריבער זיין הארץ נישט געהאט צוצונעהמען ביי איהם די שעהנסטע האפנונג און דערצו נאך איהם מאכען פיהלען אזוי קליין און אזוי געפאלען ביי זיך. האט ער זיך אנגעהויבען ארויסדרעהען מיט א ענטפער, וואס איז געווען נישט אין גאנצען קלאהר, מיט ווערטער, וואס וואגען עפעס און דערזאגען גארנישט, און ס'איז אויסגעקומען, אז מען קען נאך נישט וויסען בעשטימט; אז איצט איז נאך אפיסעל שוואך, אבער שפעטער מיט דער צייט, קען זיין, איז זעהר מעגליך, אז ער זאל קענען ווערען דער פאטער פון א קינד...

אבער אין דער זעלבער צייט ווען ס'האט זיך דעם דאקטאר איינגעגעבען צו פערדרעהען די צעהן דעם מאן, האט זיך איהם נישט איינגעגעבען צו פער-רעדען די צייהן דער ווייב...

איהר האט ער געמוזט זאגען דעם גאנצען אמת.

די פרוי האט זיך א ווייל פערטראכט די קאלירען ביי איהר אין פנים האבען זיך גענומען ביישען, און פאר'ן אוועקגעהן האט זי זיך געווענדעט צום דאקטאר מיט א בקשה:

ה' דאקטאר, זאגט דאס איהם נישט, ער וועט זיך נאך דאס לעבען נעהמען..

און דער דאקטאר האט דאס איהם נישט געזאגט. ער האט דעם סוד פערשלאסען אין זיך, צוזאמען מיט נאך א סך אנדערע סודות, וואס ער האט געוואוסט און נישט דערצעהלט...

עס זענען אוועק א דריי יאהר און דער דאקטאר האט דאס פאר פאלק נישט געזעהן.

— מאכט זיך אבער דא נישט לאנג צוריק אזא געשיכטע, — דערצעהלט מיר מיין פריינד, דער דאקטאר, — אין א שעהנעם זומערדיגען טאג לויף איך ארויס אין איילעניש פון מיינעם א פאציענט און וויל זיך שוין ארייננזעצען אין דעם אויטאמאביל, וואס ווארט אויף מיר ווייל פונקט אין דעם טאג בין איך געווען שטארק פערנומען: איך האב געדארפט לויפען בעזוכען איינציגע ערנסט קראנקע פאציענטען און דערנאך זיך יאגען אהיים, וואו אנדערע פאציענטען האבען געווארט אויף מיר. מיט אמאל דערהער איך א שטימע פון א מאן:

„דאקטאר, ה' דאקטאר!"

— איך קוק זיך אום און דערזעה דעם יונגען מאן, וואס איז געווען ביי מיר צוזאמען מיט זיין ווייב. איך האב איהם גלייך דערקענט. „קומט אהער, דאקטאר, — האט ער מיך אנגענומען אונטערן ארעם. — קומט אהער, אט איז דאך מיין פרוי. איהר דערקענט אונז? און זעהט!...

— און דא האט ער מיר אנגעוויזען אויף זיין פרוי, וועלכע איז געשטאנען נישט ווייט פון איהם, מיט א קליין קינד אויף די הענד...

„איהר זעהט, דאקטאר, דאקטאר, — איז דער מאן געווען אין זיבעטען הימעל. — איהר זעהט? א קינד!... א יונגעל!... ווי געפעלט ער אייך?... שוין איינמאל א יונג... איינגאנצען פיערצעהן מאנאטען אלט און זעהט ווי גרויס ער איז!"...

— דער מאן האט אנגעקוואלען פון נחת און פערגעניגען פון דעם, וואס ער איז ענדליך געווארען דער „פאטער" פון א קינד. זיין פנים האט געשיינט פאר פרייד.

— נו, און די פרוי? — האב איך דעם דאקטאר געפרעגט.

— די פרוי, — האט דער דאקטאר געענטפערט, מיט א קלוגען שמייכעל אויף די ליפען, — זי איז געווארען בלאס, ווי די וואנד, ווען זי האט מיך דערזעהן. איין קוק מיינער אויף איהר, און עס איז געווען גענוג, אז זי זאל ארונטערלאזען די אויגען פערשעהמט און אויסמיידען מיינע בליקען... זי האט געוואוסט, אז איך ווייס דעם סוד, אז נישט איהר מאן איז דער פאטער פון דעם קינד, נאר עמיצער אנדערש...

* * *

דער זעלבער דאקטאר האט מיר, אויך דערצעהלט אזא געשיכטע:

א יונגערמאן, וואס פאהרט ארום זעהר א סך אלס א פערטרעטער פון א גרויסער רייכער פירמע, האט זעהר א שעהנע יונגע פרוי, מיט וועמען ער איז פערהייראט שוין א יאהר אכט.

די פרוי זיינע מאכט אויף אלעמען דעם איינדרוק פון זעהר א שטילער און זעהר א סאלידער; זי איז פון די פרויען, וואס לאכען נישט הויך, נאר שמייכלען בנעימות'דיג; זי איז פון די ווייבלעך, וואס רעדען נישט קיין סך, נאר צעהלען די ווערטער; אבער כאטש זי שטרענגט זיך נישט אן, אז מען זאל זי בעמערקען, כאטש זי ווארפט זיך נישט אין די אויגען און שטופט זיך ניט מיט די עלענבויגענס אין דער ברייט, ציהט זי דאך א סך אויפמערקזאמקייט, ווייל זי איז ווירקליך זעהר א שעהנע אין זעהר א סימפאטישע.

איינמאל איז איהר מאן אוועקגעפאהרען קיין אויסלאנד אין די אינטערעסען פון דער פירמע, וואס ער פערטרעט. אין אויסלאנד האט ער זיך פערזוימט א זעקס חדשים, און פאר דער צייט האט זיך זיין ווייב פערדרעהט מיט עפעס א יונגען מאן, מיט וועמען זי האט זיך צופעליג בעקאנט...

צי זי האט זיך אין דעם יונגען מאן ווירקליך פערליבט, צי ניין — דאס איז אפשר נישט וויכטיג. וויכטיג איז אבער דאס, וואס זי האט אנגעהויבען לעבען מיט איהם שטילערהייט, קיינער זאל ניט וויסען. און דער סוף פון דעם איז געווען, ווי א סך אנדערע סוף'ן אין אזא פאל — זי איז איינמאל געקומען צו לויפען צום דאקטאר א פערצווייפעלטע און א צוטומעלטע:

— דאקטאר, איהר מוזט מיך ראטעווען!...

— וואס איז געשעהן?

א גאנץ געווענליכע זאך — זי האט אנגעהויבען שוואנגערען...

דער מאן וועט קומען צוריק, וועט זיך טון הושך.

אלזא:

— דאקטאר, איהר מוזט מיך ראטעווען! — און דער דאקטאר האט בעראטעוועט...

די אפעראציע איז אבער ארויסגעקומען נישט אינגאנצען געלונגען, האט מען די פרוי געמוזט צונעהמען אין א שפיטאל און דארט האט מען איהר געמוזט מאכען נאך אן'אפעראציע, וואס האט ביי איהר אינגאנצען צוגענומען די מעגליכקייט ווידער אמאל צו ווערען א מוטער פון א קינד...

אלעס איז געמאכט געווארען אזוי פארזיכטיג, אז זייטיגע מענשען זאלען דעם סוד נישט וויסען, און ווען דער מאן איז געקומען צוריק פון אויסלאנד, האט איהם קיינער גאר נישט דערצעהלט און ער ווייסט פון קיין זאך נישט ביז היינטיגען טאג...

נישט האבענדיג דעם מינדעסטען חשד אויף זיין ווייב, פאהרט ער זיך ארום אין די אינטערעסען פון דער פירמע, וואס ער פערטרעט, און אזוי ווי זיין ווייב האט געפיעל'ט ביי זיך, אז זי איז נישט מחויב איינצוצוימען איהרע ליידענשאפטען אין דער צייט, ווען דער מאן פאהרט אוועק אויף וואכען און מאנאטען, האט זי זיך וועלע מאל א געליבטען ביי דער זייט און לעבט מיט איהם שטילערהייט...

ריזיקירען דארף זי מעהר נישט; עס וועט שוין מיט איהר מעהר קיין אומגליק נישט געשעהן; זי וועט שוין מעהר ניט אנהויבען שוואנגערען און זי וועט זיך שוין מעהר אזא אפעראציע נישט דארפען מאכען...

לעבט זי א טאג און איז צופרידען...

און איהר מאן, דער פערטרעטער פון דער גרויסער פירמע, פאסט אויך נישט

(ענדע—זעה 6. זייט)

פינלאנד

צווישען די קינדער פון די אמאליגע ניקאלאיעווסקע סאלדאטען

— רייזע-נאטיצען פון —

בן-ציון (אלמוני)

נאכ'ן דורכמאכען א פינף-שעה'דיגע הוידעניש פון דער עסטאנישער הויפטשטאדט רעוועל, אויף די כוואליעס פון פינישען ים-אויסגוס, איז דער דאמפער שטעהן געבליבען אוונט-צייט אין האפען פון דער פינישער הויפט-שטאט העלסינגפארס. שוין שטעלענדיג די ערשטע טריט פון קליינעם דאמפער צום קעגענאיבערליגענדען בנין פון גרעניץ-אמט, וועלכער זעהט אויס ווי אנ'אמאליגע קרעטשמע מיט 2 טויערען אויף אריין און ארויסגאהן, פיהלט מען ווי מען וואלט ארייגעפאהרען אין א לאנד, וואס פיהרט זיך איהר איינגענארטיג לעבען פון קדמונים אן אזוי. קיין שפור נישטא פון די אט פערשוואונדענע יאהרען פון דער גרויסער רוסישער הערשאפט, וועלכע האט דא געהערשט צעהנדליגע יאהרען און געהאלטען אין קנעכטישער מורא אלע איינוואוינער.

אויב אויפ'ן שטח פון די צוויי מכונות'דיגע מלוכה'לעך, וועלכע האבען אויך פריהער געהערט צו רוסלאנד, קען מען נאך פון מאל צו מאל הערען אויסער דער לאנדס-שפראך אויך רוסיש און דייטש, סיי אין פריוואטען לעבען, סיי אפילו אמאל אין א מלוכה-אנשטאלט, איז פערלאזענדיג נאר דעם דאמפער, קיינע פון די דאזיגע שפראכען נישט נוצליך. קיינער פערשטעהט זיי דא נישט און וויל זיי נישט פערשטעהן. א פערבעהאלטענע שנאה ליגט פערבארגען אין דעם פינישען מענשען, — וועלכער איז טבע אזוי גרוב אין געמיט, ווי די כוואליעס פון נאהענטען ים, — צו אלץ, וואס נישט פיניש, בעזונדערס צו רוסיש. נאר די עטליכע יאהר פון זייער זעלבסטשטענדיגקייט האבען זיי זיך געמיהט ארויסצורייסען מיט'ן שורש אלץ, וואס האט נאר געהאט א שייכות צום פריהערדיגען רוסישען שטייגער לעבען און זיך גענומען איינקויפען אין דער קליינער משפחה פון די שכנות'דיגע סקאנדינאווישע לענדער. אויפ'ן גאנצען שטח פון פינלאנד לעבען און הערשען נאר צוויי שפראכען: פיניש און שוועדיש, פון וועלכע די ערשטע קלינגט אין די אויערען פון דעם פרעמדלענדער מיט אזוינע משונה'דיגע קלאנגען און ווערטער, וועלכע האבען קיין גלייכקייט נישט צו די גערמאנישע אדער סלאווישע שפראכען.

דורכמאכענדיג די גאנצע גרעניץ-צערעמאניע און בעקומענדיג אויף מיין טשעמאדאן נאך א „הכשר"-צעטעל, בלייב איך שטעהן א פרעמדער צופוסענס פון דער אין עלעקטרישער ליכט שוויני-קענדיגער שטאט. פון ארום און ארום שווינדלען אין די אויגען פראכטפולע הויזערגעס פון פערשיידענע געשעפטען. די גאס קאכט ווי אין א קעסעל. עס ציהען זיך מענשען מענגעס אהין און אהער. עס פיהלט זיך א גרויסע בעוועגונג, אלא בערלין. איך קום אין האטעל, לאז איבער די זאכען און לאז זיך אוועק בלאנדזשען איבער די מיר אומבעקאנטע גאסען פון העלסינגפארס.

עס איז אוונט-צייט, די געשעפטען שליסען זיך. אויף יעדען רוג פון די גאסען צינדט און לעשט זיך א קליינער ליכט-טורעם, וואס ווייזט אן די ריכטונג אויף רעכטס פאר די טײַחלאניש זיך יאגענדיגע אויטאמאבילען. איך שפציר דורך די אלעקסאנדער גאס, וועלכע איז איינע פון די גרעסטע האנדעלס-גאסען אין דער פינישער הויפט-שטאדט און בלייב שטעהן קעגענאיבער דעם וואקזאל. א גרויסע, שעהנע געביידע, א וואונדערבארע ארכיטעקטור, ממש בע'כשופ'נדיג. עס שוויבעלט און גריבעלט פון מענשען אינעווייניג. מען לויפט, מען יאגט זיך, מען האוועט, אבער דאך ביי אלעמען אזעלכע רוהיגע פנים'ער, פונקט ווי מיט א מאסקע בעצויגען, אויסגעשמידט פון דעם קאלטען, אהן-זוניגען צפון. איך קוק אריין אין די פערזארגטע בליקען פון די האחענדיגע מענשען, זוך און וויל אויסגעפינען א יודישען פנים, אבער ווי אויף צו להכעיס קען איך נישט דערקענען קיין איין יודען. אומעדיגער ווערט ווען מען בלייבט שטעהן און מען דערפיהלט, אז אין אט דעם גרויסען ים פון מענשליכע לעבענס איז אלץ אזוי פרעמד, נישטא א ברעג וואו זיך א ווײַלע אפשטעלען, אין א ווײַלע ארום בין איך שוין צוריק אין האטעל, זיץ און בלעטער דעם טעלעפאן-בוך. זוכענדיג, סתם אזוי אין דער וועלט אריין, יודישע נעמען און פאמיליעס.

* * *

דער רבונו של עולם, וועלכער שיקט צו יעדען זיין בעדערפעניש, האט אויך מיר נישט פערלאזען און מיר צוגעשיקט אין פינלאנד יודען און אלע דוקא נישט קיין צופעליגע דורכפאהרער. נאר טאקע דארטיגע, וועלכע וואוינען שוין דא א פאר צעהנדליג יאהר, נאך פון די צייטען פון רוסישען צאריזם. ווי אזוי זיי קומען אהער, די יודען, אויפ'ן שטח פון פינלאנד, וועלכע איז אויסער דעם אמאליגען „תחום", וואו יודען איז פערבאטען געווען צו וואוינען, האבען זיי דאס רוב צו פערדאנקען זייערע טאטעס און זיידעס, די אמאליגע קאנטאניסטען.

ווער געדענקט עס נישט די אמאליגע „כאפערס", וואס פלעגן ארופקומען אמאל אין די יודישע קליינע שטעטלעך פון פוילען און ליטע, כאפען קליינע קינדער און אבגעבען זיי פאר סאלדאטען וואו זיי פלעגן זיך אפסאטערען פינף-און-צוואנציג יאהר צווישען גוים. טראגענדיג אין זיך פערבעהאלטען א פונק פון יודישקייט. א גאנץ קליינער טייל פלעגט זיך נאכ'ן אפדינען דעם קיסר אומקעהרען צוריק אהיים און אנהויבען פיהרען א יודישען לעבענס-שטייגער ווי אלע. דאס גרעסטע טייל אבער פון זיי פלעגט, זייענדיג אינגאנצען אפגעריסען פון יודישקייט אין משך פון די פינף-און-צוואנציג יאהר, זיך אויסמישען מיט דער נישט-יודישער בעפעלקערונג און שוין דארטען זיך אויף שטענדיג בעזעצען. פאר זיי איז קיין „תחום" נישט געווען.

אזוי האט זיך געבילדעט דער יודישער ישוב אין פינלאנד. איז שוין ביי אונז יודען, אפילו ביי די אפגעריסענסטע פון כלל, אזא שוואכקייט פאראן זיך צו טוליען איינער נעבען אנדערען. האט זיך אויפגעקליבען דער ערשטער מנין פערשטויסענע יודען אויסער דעם „תחום" און באלד האבען זיי שוין געהאט א יום-טוב'דיגע שולכעל. האבען זיי זיך אין משך פון יאהרען געמערט, און געבילדעט אזוי ביסלעכווייז א בעזונדערען יודישען קיבוץ צווישען זייערע ארומיגע נישט-יודישע שכנים. דאס רוב פון די דאזיגע יודען זענען אין משך פון זייערע פינף-און-צוואנציג יאהריגער דינסט געווארען בעל-מלאכות און זיך אזוי דורכגעלעבט דערנאך.

ענדע מארגען

גאלד, בלוט און פריען.

א ראמאן פול טערטרווירדיגע איבערלעבענישען און ליידענשאפטען.

(116-טע פארטזעצונג.)

— אך, מוטער, איך זעה, אז דו גלויבסט שוין! אך, ווי טרויעריג עס איז! איך אבער גלויב עס נישט און וועל עס קיינמאל נישט גלויבען. ארטור איז אונשולדיג. די גאנצע געשיכטע איז א ליגען.

זי איז צוגעלאפען צום שנור פון גלאק, וועלכער איז געהאנגען אין ווינקעל און געצויגען קלינגען.

— נו, מיט איהר וועלען מיר האבען א שווער ארבייט — האט שטיל געבראמט נאגי.

באלד איז אריינגעקומען א דינער און זיך געשטעלט ביי דער טיר.

— געה גלייך אין שלאס באטיאני — האט עלווירא געזאגט צום דינער — און פרעג אויב מען האט נאכריכטען פון באראן באטיאני און ווען מען רעכענט, ער זאל צוריקקומען אהיים.

דער דינער איז אוועקגעגאנגען אויסצופיהרען עלווירא'ס בעפעהל.

— אך, גרעפין עלווירא! — האט נאגי אויסגערופען, ווען דער דינער איז אוועקגעגאנגען — איך האב מורא, אז איהר וועט באלד הערען די טרויעריגע נאכריכט, אז מיט'ן באראן שטעהט עס זעהר שלעכט. גאט זאל אייך טרייסטען אין די שווערע ליידען, וועלכע שטעהען אייך פאר. איך ווייס, עס איז אייך אויס'ן הארצען. וואס קען מען אבער העלפען? איין גאט אין הימעל קען העלפען.

ער האט זיך אויפגעהויבען און געוואלט אוועקגעהן, ווען די טיר האט זיך געעפענט און געארג פאן טאקי איז אריינגעקומען אין צימער. נאגי האט געמוזט בלייבען. ער האט אנגעהויבען צו דערצעהלען געארג'ן וואס פאר אן אומגליק עס האט פאסירט דעם באראן פאן באטיאני.

— איך ווייס אלץ — האט געארג געזאגט טרויעריג — איך קען די גאנצע געשיכטע. ארטור'ס צימער זענען פערזיגעלט. דער שלאס באטיאני איז געשלאסען.

עלווירא איז געבליבען שטעהן אויפ'ן ארט ווי פערשטיינערט. זי האט געקוקט אויף געארג'ן און נישט געקענט ארויסרעדען א ווארט. זי האט ניט געקענט געפינען קיין ווערטער. עס האט חאטש נאגי האט איהר געזאגט וואס געארג האט איהר דערצעהלט, האט זי ניעדערגעשלאגען ווי א דונער. ענדליך איז זי געפאלען אויפ'ן דיוואן לעבען איהר מוטער.

געארג איז אויך געבליבען שטעהן אין דער מיט צימער און האט נישט געוואוסט, וואס צו זאגען און וואס צו טון.

די לאגע פון די מענשען, וואס זענען געווען אין צימער, איז געווען זעהר א טרויעריגע, א פיינליכע און א שרעקליך אונאנגענעמע. נאגי איז נאטירליך געווען דער ערשטער, וואס איז געקומען צו זיך.

— וואס דענקט איהר צו טון אין אזא פאל, ליבער גראף? — האט ער געפרעגט געארג'ן.

— איך ווייס אליין נישט — האט געארג געענטפערט.

— איך זעה זעהר גוט און קען נישט העלפען — האט געארג טרויעריג געזאגט. וואס קען איך טון? וואס קען איך העלפען? איך ווייס, אז ארטור איז ענטשלאפען, איך בין איבערצייגט, אז ארטור איז אונשולדיג. עס איז מיר ווי זיכער, אז שלעכטע מענשען האבען בעשלאסען איהם צו פערניכטען. מען האט זיך אבגערעדט אראבצופיהרען איהם צום אבגרונד. איך זעה, אז זיי ווילען, וואס איז מעגליך, כדי אוועקצורוימען פון דער וועלט די פאמיליע באטיאני. איך זעה אלץ, איך פערשטעה אלץ און — —

— איך וואלט אייך געראטען צו פאהרען קיין בודאפעשט און זעהן עפעס צו טון דארט פאר דעם אומגליקליכען באראן — האט נאגי געזאגט מיטליידענדיג — איך וואלט עס אליין געטון, עס איז מיר אבער יעצט אונמעגליך אוועקצופאהרען פון דאנען.

געארג האט געטראכט איניגע אויגענבליקען און דערנאך האט ער געזאגט:

— איהר האט רעכט, הער באראן! איך וועל פאהרען קיין בודאפעשט און וועל טון אלץ, וואס איך וועל נאר קענען, כדי צו רעטען דעם באראן די עהרע פון דער פאמיליע באטיאני.

— איך וואלט אייך געראטען, אז איהר זאלט זיך ווענדען צום אדוואקאט נאוואק אין בודאפעשט. ער איז א פעהיגער מענש און דער בעסטער אדוואקאט פון גאנץ אונגארן. ווען ער קען נארנישט טון פאר'ן באראן באטיאני איז אלץ פערלוירען.

אין דער זעלבער מינוט איז צוריקגעקומען דער דינער, וועלכען עלווירא האט געשיקט אין שלאס באטיאני געוואהר ווערען, וואס עס טוט זיך דארט. ער האט אויך דערצעהלט, אז ארטור'ס צימער זענען פערזיגעלט און דער שלאס איז פערמאכט, פערשלאסען. ווי עס ווייזט אויס וועט די רעגירונג צונעמען דעם שלאס און דאס לעצטע שטיקעל ערד, וואס געהערט נאך צו דער פאמיליע באטיאני.

נאגי האט געפונען פאר נויטיג צונעמען אבשיד און צו געהן א היים.

— איך האב אייך געגעבען דעם בעסטען ראט, וועלכען איך בעזיץ — האט ער געזאגט צו געארג'ן.

מיט די דאזיגע ווערטער איז ער אוועקגעגאנגען.

געארג האט גענומען עלווירא'ן אונטער'ן ארעם און זי אוועקגעפיהרט אין איהר צימער. דער שמערץ און די ליידען פון דעם אומגליקליכען מעדעל זענען געווען שרעקליכע. די אלטע גרעפין האט זיך געגעבען אלע מי צו טרייסטען איהר טאכטער.

— זיי שטארק, עלווירא! — האט זי צו איהר געזאגט — געגען דעם אונפערמיידליכקייט קענסטו גארנישט מאכען. דו זעהסט דאך יעצט אליין, אז ארטור איז שולדיג.

— אך, לאזט מיך! — האט עלווירא געבעטען — אך, לאזט מיך אליין! לאזט מיך שטארבען! איך קען מעהר נישט לעבען און וויל מעהר נישט לעבען.

געארג האט געזעהן, אז אין דער יעצטיגער מינוט איז טאקע בעסער פאר עלווירא'ן צו לאזען זי אליין. עס איז נוצלאז זי צו טרייסטען. ער האט זיך אומגעקעהרט צו זיין מוטער. זי האט פראבירט צו רעדען מיט איהם. ער איז אבער געווען צו טרויעריג און צו פערטראכט אין זיינע געדאנקען, אום צו רעדען מיט זיין מוטער.

דער אבענד איז טרויעריג פערגאנגען אין שלאס טאקי. מען איז באלד צעגאנגען. יעדער אין זיין צימער. יעדער איז געווען פערטיפט אין זיינע טרויעריגע געדאנקען. יעדער האט געפיהלט, אז עפעס האט זיך אנגעריסען. עפעס פעהלט, עפעס איז צובראכען געווארען. עפעס איז נישט אויף זיין ארט.

עלווירא איז געלעגען אין איהר צימער אין אהנמאכט א געוויסע צייט. זי האט נישט געוואוסט, וואס עס טוט זיך מיט איהר. האט קיין זאך נישט געזעהן און קיין זאך נישט געהערט. ענדליך האט זי זיך אויפגעכאפט ווי פון שלאף.

(פארטזעצונג קומט.)

לאדזער כראניק.

יאהרגאנג 1909

ווער דארף זיך היינט רעגיסטרירען?

(ג) היינט, דינסטאג, דעם 20-טען סעפטעמבער דארפען זיך רעגיסטרירען די אלע יונגעלייט, וואס זיינען געבוירען אין יאהר 1909.

אין רעגיסטראציע-ביורא טראוגוטא 10 דארפען זיך היינט מעלדען אלע, וואס זיינען געמעלדען אין לאדז און וואוינען צום שטח פון ב-טען פאליציי-קאמיסאריאט און זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן פון A ביז N, ווי אויך אלע, וואס וואוינען אין 7-טען קאמיסאריאט און זייערע נעמען הויבען זיך אן פון W ביז Z.

די רעגיסטראציע דויערט פון 8 פריה ביז 3 נאכמ. יעדער מוז מיטנעמען זיינע דאקומענטען.

וואיעוואדא צוריק פון אורלויב.

היינט איז דער וואיעוואדא יאשטשאלט צוריקגעקעהרט פון אורלויב און איבערגענומען זיין אמט.

נאכט-דיזשור אין די אפטייקען.

(§) היינט דיזשורירען פאלגענדע אפטייקען: וואוישיצקי, באזשורקאווסקי 27; דאניעלעצקי, פיעטריקאווער 127; איליצקי-צימער, וואלטשאנסקא 37; לעמבערג, פרייהייטס-פלאץ 2; הארטמאן, מלינארסקא 1; קאהאנע, אלעקסאנדערער ואס 8.

הכנות צו די שטאט-ראט-וואהלען אין לאדז.

היינט דארפען אלע יודישע וועהלער נאכזעהן, צי זיי געפינען זיך אין די וועהלער-רשימות.

(:) פלוץ נאך היינט און מארגען וועלען אין די לאקאלען פון די קרייז-קאמיסיעס זיין אויסגעלעגט די וואהל-רשימות.

די הויפט וואהל-קאמיסיע דערמאנט דערביי, אז עס ליגט א חוב אויף אלע בירגער אין די צוויי טעג נאכצוזעהן, צו זייערע נעמען געפינען זיך אין די ליסטעס, ווייל שפעטער וועט מען מעהר נישט קענען רעקלאמירען. די לאקאלען פון די קרייז-וואהל-קאמיסיעס זיינען בעקאנט געמאכט געווארען אין ספעציעלע אפישען.

א וואהל-מיטינג אין „משמרת החולים".

היינט דינסטאג קומט פאר א וואהל-מיטינג אין פאראיין „משמרת החולים" (פאלעסקאווסקא 16) וועגען פערטרעטער אין קומענדיגען שטאט-ראט פאר-באלוט.

קאנטראל איז די קרייז-וואהל-קאמיסיע.

(ב) געלטען איז פארגעקומען א זיצונג פון דער הויפט-וואהל-קאמיסיע, אויף וועלכער ס'זיינען ארומגערעדט געווארען פערשיעדענע טעכנישע ענינים פון דער ארבייט און די קרייז-וואהל-קאמיסיעס.

היות ווי די ארבייט און די קרייז-וואהל-קאמיסיעס האט זיך שוין אנגעהויבען, האט די הויפט-וואהל-קאמיסיע בעשלאסען צו שיקען איהרע מיטגלידער, וואס זאלען קאנטראלירען די ארבייט און די וואהל-קאמיסיעס צו ס'ווערט געפירט לויט די געהעריגע פארשריפטען.

דערויף איז בעשלאסען געווארען, אז אין דער הויפט וואהל-קאמיסיע זאל יעדען טאג דיזשורירען א מיטגליד אין די שעה'ן פון 7 ביז 10 אווענד, כדי די פארזיצענדע פון די קרייז וואהל-קאמיסיעס זאלען זיך אין א נויטיגען פאל האבען צו ווענדען זיך צו וועגען נאך אינפארמאציעס.

שטעלונג פון די האנדווערקער

(ג) זונטאג אווענט איז אין צענטראלען יודישען האנדווערקער-קלוב (פאלודניאווא 4) פארגעקומען א שטורמישער וואהל-מיטינג. דאס רוב אנוועזענדע מיטגלידער פון מיטינג האבען בעוויזען, אז אין די לאדזשער יודישע האנדווערקער-רייהען הערשט א גוט-גינסטיגע שטימונג פאר די אזוי גערופענע „האנדווערקער-לישטע אינטעליגענץ". אלס אפאזיציע זענען ארויסגעטרעטען פארשטעהער פון די לינקע פ"צ, א פארשטעהער פון פועלים פון פעראיין פעטריקאווער 10, פון דעמאלס מען-פאראיין א. א.

דער מיטינג האט זיך געצויגען ביז 1 בייטאג און ס'איז אנגענומען געווארען א רעזאלוציע, אז: אויב ס'וועט אין לאדז נישט געשאפען ווערען אן אינהייטליכער יודישער בלאק, וועט דער האנדווערקער-פערבאנד גיין זעלבסטשטענדיג צו די וואהלען. עס איז אויך בעשלאסען געווארען, אז מארגען, מיטוואך, זאל פארקומען א פלענום-זיצונג פון פארשטעהער פון אלע פראפעסיאנעלע פעראיינען און ס'זאלען אנגענומען ווערען קאנקרעטע באשלוסען פון ראטמענער, ד. ה. אויב ביז מיטוואך וועט אין לאדז נישט געשאפען ווערען קיין אינהייטליכער יודישער בלאק, טרעט צו דער האנדווערקער-פערבאנד צו א זעלבשטשטענדיגער וואהל-אקציע.

יוד. האנדעלס-אנגעשטעלטע צו די שטאט-ראט-וואהלען.

(:) געלטען אווענט איז פארגעקומען א בעראטונג פון א גרופע אנגעפאראייניגטע יודישע האנדעלס-אנגעשטעלטע. נאך א לענגערע דיסקוסיע איז בעשלאסען געווארען זיך צו שטעלען אין קאנטאקט מיט'ן וואהל-קאמיטעט „התאחדות".

ווער האט געזונגען בעגרעבניש-לידער אויף דער לעצטער זיצונג פון שטאט-ראט?

אין צוזאמענהאנג מיט דער נאטיץ אונטער'ן קעפעל „די פעטערליכע לויה פון אלטען שטאט-ראט", וואס האט זיך געוויזען אין „לאדזשער מאנטבלאט" פון 16 ד. ח. פארשרייבט דער מאגיסטראט פון דער שטאט לאדז, אין הסכם מיט'ן ארטיקעל 30 און 32 פון דער פעראָרדנונג פון מלוכה-פרעזידענט פון 10 מאי 1927 צו פערעפענטליכען פאלגענדע בעריכטיגונג:

עס איז נישט אמת, אז אויף דער לעצטער זיצונג פון שטאט-ראט דעם 15. ד. ח. זיינען געזעסען אויף דער גאלעריע פיל ארבייטער, אמת איז, אז אויף דער גאלעריע האבען זיך געפונען אן ערך 20 פערזאן, איינגאנגס-בילעטען האט מען ארויסגעגעבען 31.

עס איז נישט אמת, אז קריסטליכע ארבייטער האבען מיט קולות בעגלייט די ראטמענער צום ארויסגעהן, אמת איז, אז בעת דאס רוב ראטמענער איז שוין געווען ארויס פון שטאט-ראט בנין, זיינען 5 צו 6 יונגעלייט ארויסגעגאנגען פון די טרעפען, זינגענדיג די קארמאניאלע, וואס עס האט ארויסגערופען פלוץ א שמייכעל פון רחמנות ביי די איבערגעבליבענע נעבען דער גארדעראבע ראטמענער און ארבייטער, וואס זיינען ארויס פון דער זיצונג.

פרעזידענט א. ש. וואיעוואדסקי
ליטער פון פרעסע-אבטיילונג טארלאווסקי.

זעלבסטמארד פון אנ'אנגעזעהענעם לאדזער יודישען סוחר.

(ג) געלטען פריה איז דאס סוחרישע לאדז שאקירט געווארען דורך א זעלבסטמארד, וואס ס'איז בעגאנגען אן אנגעזעהענער יודישער מאנופאקטור-סוחר.

אומעטע מאיר זעלצער, 35 יאהר אלט, איז געלטען פריה אויפגעשטאנען פון שלאף פונקט ווי יעדען טאג, האט זיך אנגעטאן און אהן סימנים פון אויפרעגונג ארויס אין צווייטען פנים פון הויז, אין וועלכען ער וואוינט (נארוטאוויטש 58). דא איז געשעהן עטוואס שוידערליכעס: ער איז ארויף אויפ'ן דריטען שטאק, געעפענט דאס „קארידאר-פענסטער" און איז פון דארט אראבגעשפרונגען אויפ'ן הויף...

עס האבען זיך צוזאמענגעלאפען א סך מענשען, וועלכע האבען תיכף אלארמירט די פאגאטאוויע. די הילף פון דער פאגאטאוויע איז שוין אבער געווען צו שפעט. דער דאקטאר האט פעסטגעשטעלט דעם טויט.

די ידיעה וועגען זעלבסטמארד פון אומעטע מאיר זעלצער האט זיך בליץ-שנעל פערשפרייט איבער גאנץ לאדז און צווישען די סוחרים געשאפען אנ'ערשיטערונג אומגעהויערע.

בעקאנטע האבען אבער איבערגעגעבען, אז ערשט זונטאג אווענט האבען זיי געשמועסט מיט זעלצער'ן; ער איז געווען אין א הייטערער שטימונג, נישט ארויסגערופען קיין שום פערדאכט. אדרבה, ער איז געווען אריינגעטאן אין זיינע געשעפטען. האט דעם אווענט צופרידען געשלאסען טראנזאקציעס, און געלטען, אינ'ם טאג פון טראגישען טויט, זיינען געזאלט רעגולירט ווערען.

צוליב אט די אומשטענדען האט דער זעלבסטמארד פון זעלצער'ן ארויסגערופען אויף זיך א שלייער פון געהיימניש. אין עולם המסחר איז מען זיך משער, אז דעם טראגישען שריט איז זעלצער בעגאנגען צוליב די שלעכטע געשעפטען אין דער לעצטער צייט.

זעלצער האט איבערגעלאזט א צווייטע פרוי און 2 אומערוואקסענע קינדער, פון דער ערשטער און צווייטער פרוי.

„חסד של אמת" האט זיך בעמיהט, אז די לויה פון טראגיש אומגעקומענעם יודישען סוחר זאל פארקומען אין זעלבען טאג. מען האט איהם נישט געזאלט פאלמשט. דער ראבינאט האט געפסק'נט, אז היות אומעטע מאיר זעלצער איז די לעצטע צייטען ארומגעגאנגען א מרה-שחורה'דיגער צוליב זיינע אומגליקליכע געשעפטען, איז ער נישט געווען קיין המאביד את עצמו לדעת — קומט איהם א קבר ווי עס געהער צו זיין.

נייע פערוואלטונג אין „בית-לחם" און איהר יום-טוב-אקציע.

דאנערשטאג, ד. 15. סעפטעמבער, 6 א זייגער אווענד איז פארגעקומען די גענעראל-פערזאמלונג אין „בית-לחם" (וושכאדניא 70). מיט א מעהרהייט שטימען זיינען אויסגעוועהלט געווארען אין דער פערוואלטונג די ה"ה: פרעזעס — גרעט הירש מרדכי ליבערמאן, וו.-פרעזעס — שלומה גערטלער, וו.-פרעזעס — יצחק מאיר קאסריל'עוויטש, סעקרעטער — ל. זילבערבערג, קאסירער — ש. קארע, ליטער — ב. קרייצער, ליטער — י. ח. זראסט, פרנס א. קאץ, ד. ב. ראדזינער, שמואל ציגלער, י. מ. מינץ, ח. צענזבאך, ר. דיאמענט, ל. עפשטיין, י. סטאשניק, מ. חאצקע, נ. ווארשאווסקי, מ. פעלצעראוויטש, אל. הערשקאוויטש. קאנדידאטען: ח. מ. בערקענהאלד, ד. א. גערטלער, נ. קאסטאל. רעוויזיאנס-קאמיסיע: ר. טארבעצקי, מ. קויפמאן.

די נייע פערוואלטונג נעמט אונטער א ברייטע יו"ט-אקציע און בעטעט די לאדזער יודישע בעפעלקערונג זי ווארעם צו אונטערשטיצען.

Dr. med. R. BORENZTEIN
ספעציאל-ארצט
פאר אינערע און נערוועז-קראנקהייטען
Traugutta 9 (קרוטקא)
Telefon 23 - 06 טעלעפאן
צוריקגעקעהרט.
נעמט אן פון 7 ביז 8 אווענד.

זאל פילהארמאניע נארוטאוויטש 20.
לעצטע 2 פארשטעלונגען
פון אנא און היימאן יאקובאוויטש פון זומער-סעזאן
היינט דינסטאג, דעם 20-טען 9 אווענד צו ביליגע פרייזען
איהר גרויסער סוד
לעבענס-בילד אין 4 אקטען מיט געזאנג
און טענץ פון זאלאטארעווסקי. רעזשיסירט דורך היימאן יאקובאוויטש.
הויפט-ראלען: אנא—יאקובאוויטש, פראפעסאר זיידעל—היימאן יאקובאוויטש.
מארגען מיטוואך, דעם 21-טען 9 אווענד צו ביליגע פרייזען
די רומענישע חתונה
אין 4 אקטען מיט געזאנג און טענץ פון שאר.
הויפט-ראל דבורה—אנא יאקובאוויטש.
ס'נעמט אנטייל: די אנגאזשירטע ארטיסטען פון ריגא אסתר זעווקינא, ישראל בירנבוים, פר' בעזמאן מאכאראווסקא, פאדערמאן. ה"ה: אריעל, אייזענבערג, באלבירסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, נייהויז, פאליאנסקי, צוויליך.
געשעפטס-פיהרער: בעזמאן. בינע-ליטער: מאכאראווסקי.
מוזיקאלישע ליטונג: ל. זעלמאן. בילעטען אין קאסע פון פילהארמאניע.
אנאנס! אין פארבערייטונג צוויי גרויסע אפערעטען אנאנס!
„פאלעסטינער ליבע" און „מאלי-דאלי".

לשמע אל הרנה ואל התפלה!
אין „פערמיטלער-פעראיין" פיעטריקאווער 64, ווערט געדאוונט
ראש השנה, יו"כ און סוכות
מיר בעטען אלע מיטגלידער ווי אויך נישט-מיטגלידער צייטליך צו בעזארגען זיך מיט בילעטען, וועלכע זענען צו בעקומען יעדען טאג אין פעראיינס-קאנצעלאריע פון 7—9 אווענד.
די פערוואלטונג.
בעמערקונג: דער זאל איז בעקוועם און לופטיג.

א מיידעל „פערפיהרט" איהר שכן.

פאר נקמה ווארפט ער זיך אויף איהר און פאר כעס—איז ער איהר מקיים פסק און שלאגט זי מערדערליך.

ראמאן זאלאשטשיק האט אבנדמעטיג זיין ארבייטס-לוין זיך געלאזט אין א שענק ארויין, וואו ער האט געמאכט א היבש ביסעל כוסות. צוויי גוטע ברידער האבען איהם אריינגעזעצט אין א דראזשקע און געהייסען פיהרען אויף וואלטשאנסקא גאס, וואו זאלאשטשיק האט געוואוינט. בעצאהלענדיג דעם דראזשקאר, האט ער א וואקעלדיגער זיך גענומען שלעפען אויף די טרעפען צו זיין וואוינונג. אבער אנשטאט אריינגעהן אין דער שטוב האט ער על פי טעות גאר אריינגעטראפען צו זיין שכנת פרל. לודוויגא ס. דער שכור האט זיך געווארפען אין די ארעמס פון דער שכנה, מיינענדיג, אז ס'איז זיין פרוי.

— מיין ליב טייבעלע, האט ער געמורמעלט. זיי מיר מוחל, וואס כ'בין אביסעל שכור. כ'פערזיכער דיר, אז מעהר וועט אזעלכעס נישט פאסירען.

פרל. לודוויגא האט איהם טאקי מוחל געווען און איהם אריינגענומען צו זיך, וואו ער איז אדורכגעשלאפען די נאכט.

אינדערפריה האט זיך ראמאן ארומגעקוקט און דערזעהן, אז ער געפינט זיך אין זיין שכנה'ס וואוינונג.

פארוואס האסטו מיך פערבעטען צו זיך, האט ער אנגעהויבען צו שרייען צו פרל. לודוויגא. האסט דאך געזעהן, אז כ'בין א בעטרונקענער? לודוויגא האט זיך צולאכט. כ'האב געמיינט, אז דו שפאסט, האט זי געזאגט, ווארום ווער דערקענט דאס נישט זיין אייגען ווייב?

ביי ראמאנ'ען איז דאס אבער נישט געווען קיין שפאס. ער האט זיך געווארפען אויף זיין שכנה און זי אנגעהויבען מערדערליך צו שלאגען. פון איהרע געוואלדען זענען זיך צונויפגעלאפען די שכנים, וועלכע האבען תיכף אלארמירט די פאגאטאוויע.

דער דאקטאר האט פעסטגעשטעלט, אז זי איז שטארק צושלאגען און איהר ערטיילט די ערשטע הילף. געגען דעם „פערפיהרטען" מאן איז צוזאמענגעשטעלט געווארען א פראטאקאל.

רעגירונגס-קאמיסאר שאפט א קאאפעראטיוו פאר רעמאנטירען הייזער.

(ש) געלטען איז לויט דער איניציאטיווע פון רעגירונגס-קאמיסאר איזשיצקי צוזאמענגערופען געווארען א קאנפערענץ כדי צו שאפען א קאאפעראטיוו, וועלכער וועט האבען דעם ציל פינאנציעל אונטערצושטיצען די רעמאנטען-ארבייטען, וועלכע מוזען לויט'ן בעפעלען צירקולאר אדורכגעפיהרט ווערען דורך די הויז-בעזיצער. אין דער קאנפערענץ האבען זיך בעטייליגט א חוץ דעם רעגירונגס-קאמיסאר אויך פארשטעהער פון דער וואיעוואדזשאפט, פאליציי-קאמאנדא און צו 2 פארשטעהער פון יעדען הויז-בעזיצער פעראיין.

ס'איז בעשלאסען געווארען, אז די הויז-בעזיצער פעראיינען זאלען ביז דעם 1. אקטאבער ה. י. אויסארבייטען דעם סטאטוט פון קאאפעראטיוו, און איהם איבערגעבען דעם רעגירונגס-קאמיסאר צו בעשטעטיגען.

דער רעגירונגס-קאמיסאר איזשיצקי האט צום סוף בעמערקט, אז נאכ'ן לעגאליזירען פון קאאפעראטיוו, וועט ער פערזענליך אונטערנעמען די אויפזיכט, אז ס'זאלען רעמאנטירט ווערען פריער די עיקר וואוינונגען פון דער ארמער בעפעלקערונג.

—0—

פרוכטען פון אונגארן.

(;) דער צענטראלער סוחרים-פעראיין (פיעטריקאווער 10) מאכט בעקאנט, אז ס'איז בעשטימט געווארען א נייער קאנטינגענט פון אונגארישע פרוכטען, ווי: פרישע עפעל, פלוימען א. א.

מיט א רעוואלווער און א האק

געוואלט געווינען דאס הארץ פון א פרוי.

בלוטיגע ליבעס-אוואנטורע, וואס ענדיגט זיך ווי א פארס.

(:) געלטען אווענט האט זיך אינ'ם הויז אויף פעטערבערגער 6 אבגעשפילט א בלוטיגע ליבעס-טראגעדיע.

אין זעלבען הויז וואוינט די 20-יעהריגע סעציליא סטאכארסקא, און וועלכער עס איז שטארבליך פערליבט איהר שכן, א געוויסער פאבריק-ארבייטער זיגמונט וואלענצקי. שוין 4 יאהר צייט ווי דער ארבייטער בעמיהט זיך צו געווינען דאס הארץ פון דעם מיידעל, אבער אומזיסט. זי ליבט איהם נישט און האט שוין אנ'אנדערען חתן.

געלטען אווענט איז דער ענטוישטער געליבטער געקומען צו דעם מיידעל בעת עס האט זיך גראד ביי איהר געפונען איהר חתן, ער האט אבער געפונען אן אבגעשפארטע טיר. מורא'דיג אויפגערעגט דערפון, וואס מען וויל איהם נישט אריינלאזען אין צימער, האט דער פערצווייפעלטער געליבטער געדראהט מיט נקמה און איז אוועק און באלד צוריקגעקומען בעוואפענט מיט א האק און א רעוואלווער.

ער האט געדראהט אויפצוברעכען די טיר און צו שיסען, אויב מען וועט איהם נישט אריינלאזען. סטאכארסקא'ס חתן האט דאן זיך אנגעשלאסען און געעפענט די טיר. בעגעגענדיג זיך אבער מיט א העפטיגען ווידערשטאנד, האט דער בעוואפענטער זיך צוריקגעצויגען אין זיין וואוינונג פון זעלבען הויז.

די שכנים האבען דאן אלארמירט פאליציי און אליין געפרובט אויפצוברעכען די טיר. אויס חרפה און פערצווייפלונג האט דער בעוואפענטער געליבטער געפרובט צו בעגעהן זעלבסטמארד אויסשיסענדיג אין זיך, לייכט פערוואונדעט זיך אין דער האנד. די שכנים, וועמען ס'איז געלונגען אויפצוברעכען די טיר, האבען דעם זעלבסטמערדער געטראפען נאך אמאל אין לעבען פערוואונדעט, און דער קאמענדאנט פאליציי האט דאן ליקווידירט די אפערע, אבפיהרענדיג דעם אוואנטוריסט אין ארעסט.

ציוניסטיש-דעמאקראטישער וואהל-קאמיטעט „התאחדות"
שענקעוויטש 5-3
וועהלער!
צו האסטו שוין קאנטראלירט די וועהלער-רשימות, צו דו און דיין משפחה זיינען ריכטיג אריינגעשריבען אין דער וואהל-רשימות. נור היינט און מארגען איז צייט דעם חוב צו ערפילען. אינפארמאציעס צו בעקומען אין „התאחדות" שענקעוויטש 3-5.

א הספד אויפ'ן ראדאשיצער רבינ'ס קבר.

(ג) געלטען, מאנטאג האט דער ראדאשיצער רבי ר' ישראל יוסף ווידער געמאכט א הספד אויפ'ן קבר פון זיין פאטער, דעם רבי ר' אליעזר דוד'ל זצ"ל פון ראדאשיץ.

גלייך נאכ'ן הספד האט דער רבי צוזאמען מיט'ן גרויסען עולם געזאגט תהילים. דער המון האט דעם רבי'נס אהל פערווארפען מיט קוויטלעך.

די פאסט איז פעראנטווארטליך פאר פערלוירענע פראטעסטירטע וועקסלען.

(§) דער פאסט-דירעקטאר ה' פלוג האט אין א געשפרעך מיט אונזער מיטארבייטער ערקלערט, אז די פאסט איז פעראנטווארטליך פאר א פערלוירענעם בריף צו פאקעט אהן אנגעשריבענער ווערט, ווי גרויס די סומע פון בריף איז און אלס אזא רעקאמענדירטער בריף ווערט אויך גערעכענט א בריף, אין וועלכען די פאסט שיקט אוועק א וועקסעל אויף אינקאסא אדער זי שיקט צוריק דעם וועקסעל דעם קרעדיטאר. און ווערט ער פערלוירען, בעצאהלט די פאסט ווי פאר פערלוירענע רעקאמענדירטע בריף.

דעמענטשפרעכענד איז די פאסט פעראנטווארטליך פאר פערלוירענע וועקסלען, וואס זיינען געשיקט געווארען צום פראטעסט, מיט'ן תנאי, אז דער אויפגעבער זאל איבערגעבען דאס רעכט אויפצומאהנען דעם חוב, דער מלוכה, ד. ה. דער פאסט.

דאגעגען איז די פאסט נישט פעראנטווארטליך פאר א פערלוירענעם וועקסעל וואס איז געשיקט געווארען צום פראטעסט נישט לויט די געהעריגע פארשריפטען.

Danksagung!
Da mein Sohn jahrenlang schwer an Epilepsie, Fallsucht und Krämpfen gelitten u. schon über zehn Jahre gesund ist, so gebe ich aus Dankbarkeit unentgeltliche Auskunft wie dieselbe behandelt wurde. Rückporto beifügen.
Ludwig Weiss, Mülheim an der Ruhe, Kuhlenstrasse 1.

הויזווירט איז מוצא שם רע אויף זיינע א לאקאטארקע,
כדי צו בעקומען אויף איהר אנ'עססמיסיע.

(ג) די איינוואוינער פון פראנטשישקאנער גאס ווערען פון צייט צו צייט איבערראשט פון סקאנדאלען, וואס ווערט אין יענער געגענד ארגאנזירט דורך א הויז-ווירט און זיינע א לאקאטארקע, א געוויסע פייגע לאה ראטהאלץ.

נעכטען איז אין אונזער רעדאקציע געקומען די ראטהאלץ, וועלכע האט איבערגעגעבען אט וואס:

אהן מאן און אהן קינדער וואוינט זי אויף פראנטשישקאנער 19 א רייה יאהרען; דער הויז-ווירט, ווילענדיג זי ארויסווארפען פון דער דירה, האט ער זי אין זיין צייט שוין געהאט אנגעקלאגט אין געריכט. דעם פראצעס האט דער ווירט דעמאלט פערשפילט. נישט אפשטעהענדיג אין זיינע בעמיהונגען צו פטר'ן די ראטהאלץ זאל דער ווירט זי בערעדען צווישען מענשען, אז זי פיהרט זיך אויף אונמאראליש, א ראיה, זי ארבייט נישט און דאך לעבט זי!... מיט טרעהרען אין די אויגען דערצעהלט ראטהאלץ, אז די לעצטע חדשים איז זי ארבייטסלאז און געניסט פון רעגירונגס-שטיצע. און טאקע מחמת דעם, וואס זי איז ארבייטסלאז, קען דער ווירט זי נישט עקסמיטירען.

דער הויז-בעזיצער איז דערפאר מוציא-שם-רע אויף איהר פאר מענשען, כדי אזוי ארום זי „ארויסצובייסען" פון דער דירה. צוליב דעם זאל די ראטהאלץ אנקלאגען דעם הויז-ווירט פאר בזיון-ליגע רכילות.

א מעשה מיט א יופי'נע, פון וועלכער ס'איז געשטארבען א יוד.
א פאנטאסטישע מעשה, וואס ווערט דערצעהלט אין באלוט.

(ג) צווישען דער יודישער בעפעלקערונג אויף באלוט און ראדאגאשטש ווערט איצט דערצעהלט א מאדנע געשיכטע, וואס איז זיך כלומר'שט פערלאפען אין סאמע הארץ פון באלוט.

די מעשה קלינגט אזוי:

אין דער באלוטער חברה „נושאי המטה" (מלינארסקא 16) האט זמיצער געשענקט געוואנט אויף א מכסה צו דער מיטה. אנשטאט צו מאכען די מכסה, האט דער פרעזעס פון דער חברה פערקויפט דאס שווארצע טוך. דער קונה האט פון געוואנט זיך געמאכט א יום-טוב'דיגע יופיצע. ווען דער שניידער האט אפגעבראכט די יופיצע און דער יוד האט זי אנגעטאן, איז ער לא-עלינו אנידערגעפאלען און — פרחה נשמתו!... אין געווארען א גרויסע קלאג און יללה און מ'האט דעם יוד געבראכט צו קבר-ישראל. באלד נאך דער פטירה פון דעם יוד האט מען זיך גענומען צום ראש-החברה און מ'האט איהם געוואלט דורס'ן. אזוי ארום איז די מעשה מפורסם געווארען צווישען די מיטגלידער פון „נושאי-המטה".

ערשט דאן האט זיך אויף באלוט אנגעהויבען די אמת'ע בהלה. יודען האבען זיך געכאפט אז פון דעמזעלבען געוואנט, פון וועלכען יענער יוד איז געשטארבען, האבען זיי זיך געמאכט היטלעך. חוץ די היטלעך אויפצוקויפען איז א שאד, און עס איז אויך א שאד דאס געלד, וואס היטלעך האבען געקאסט, האבען די אלע היטעל-יודען אין איינעם אנ'אויפדערנאכט אריינגעגאנגען אין דער חברה ארויס דעם פרעזעס, וועלכער ווערט בעשולדיגט אין פערקויפען דאס מכסה-געוואנט, און איהם „אנגעהאקט א יאקע" ווי עס געהערט צו זיין.

פון קאצענעלסאן'ס גימנאזיע.

ווי מען טיילט אונז מיט, ווערען די למודים פון מוזיק אין קאצענעלסאן'ס גימנאזיע בעדייטענד בערפאלקומט. צום ארגאניזירען דעם כאר און ארקעסטער פון די שילער איז דורך דער דירעקציע אנגעגאזשירט געווארען דער בעקאנטער לאדזער מוזיקער פעדאגאג פראם. זא-זולא.

פאמיליע-סודות.

(ענדע פון זייט 4)

קיין תענית... אין די אלע שטעט און שטעטלעך, וואו ער שטעלט זיך אפ אויף זיין רייזע, האט ער בלאנדזינקעס און ברונעטקעס, מיט וועלכע ער פערברענגט..

וועגען זיין ווייב ווידער מאלט איהם גאר נישט איין דער מינדסטער געדאנק, אז זי שטעהט אויך נישט אפ פון איהם אין דעם פרט...

איין זאך בלויז קען ער נישט פערשטעהן: פארוואס האט זי איצט נישט קיין קינדער?...

קומט ער טאקע אמאל צו דעם זעלבען דאקטאר, וואס האט געמאכט זיין ווייב יענע אפעראציע. ער וויל דער דאקטאר זאל איהם ערקלערען איין זאך: פאר וואס האט זי נישט קיין קינדער?...

און דער דאקטאר וואלט עס איהם גראד יא געקענט ערקלערען. אבער...

אבער ער איז א דאקטאר און מ'איז ווי צו האלטען א סוד...

פאדערט איבעראל
נאר פאטענטירטע
פעלד-בעטען
פערזעהען מיט דער פאבריקס-מארקע
Palma-Patent
פאר וועלכען מיר גאראנטירען.
אויך שטעטס אויף לאגער אין א גרויסען אויסוואהל: ניקעל-בעטען, קינדער-בעטען, אמעריצאנקעס, קינדער-וועגעלעך, הויכע קינדער-בענקעלעך, שאטמאצען און געבעטע מאטראצען.
ביליגסטע פרייזען! רעעלסטע בעהאנדלונג
לאדז, פולנאצנא 24, טעל. 31-85.

CHOLEKINAZA
H. Niemojewskiego
LECZY:
Kamienie żółciowe,
Choroby wątroby
i przemiany
materji.
Skład główny
Warszawa, Nowy Świat 5
Telefon 504-96.

Kamienie schodzą bez bólu, ataki w zupełności ustają.
OBJAWY
początkowe: Ból w bokach i dołku podsercowym (gdzie schodzą się żebra). Pobolewania w wątrobie.— Skłonność do obstrukcji. — Język obłożony. — Odbijanie gazami. — Wzdęcie i burczenie w kiszkach.— Bóle i zawroty głowy;
podczas ataków: w dołku i wątrobie silny ból, który rozchodzi się ku stronie tylnej — w pasie — krzyżu — i sięga aż pod łopatki.— Wzdęcie brzucha rozsadzenie żeber, parcie na kiszkę stolcową. — Niekiedy wymioty żółcią. Zimne poty, żółtaczka.
Szczegółowe informacje w broszurach
H. NIEMOJEWSKIEGO.
Żądać przepisu użycia gratis do każdego pudełka.

Miejski Kinematograf Oświatowy
Wodny Rynek, Tel. 18-26.
Od wtorku d. 20 do pon d. 26 września r. b.
Nędznicy (Les Misérables)
Dramat w 12 częściach (serja III i IV — ostatnia) podł. znanej powieści Wiktora Hugo.
W rolach główn.: Sandra Milovanoff, Gabriel Gabrio, Jan Toulont, Paul Jorge i G. Saillard.
Następny program:
Koło Udręki (La Roue)
Ceny miejsc: dla dor. I—70, II—50, III—30 gr.
dla młodzieży: I—25, II—20, III—10 gr.

Odlot z Łodzi do Warszawy g. 9.
„ z Warszawy do Łodzi g. 15.
Przewóz 1 kg. towarów między Łodzią a Warszawą kosztuje zaledwie 50 groszy, do Lwowa, Krakowa lub Gdańska Zł. 1.—, do Wiednia Zł. 1.50.
Towar wysłany samolotem tego samego dnia przybywa na miejsce przeznaczenia.
Informacje w Łodzi
Piotrkowska 67
tel. 311, Lotnisko 26-15.

קאפ-ווערהטאג און ערשעפונג.
אויך מאגען-פערדארבונג, לעבער-קראנקהייטען, נירען, גאל-שטיינער, רעוומאטיזם-פארעמיום, העמאראידען-ווערהטאגען קומען הויפט פאר צוליב דער שלעכטער שטאף-ווערקסלונג און פערגרייניגונג פון בלוט אין מענשליכען ארגאניזם.
Zioła z Gór Harcu D-ra Lauera
היילען צו אגוט"ר שטאף-ענדערונג, ערהאלטען די פערדייאונג, רייניגען דאס בלוט און עלער פרעסט מאכען בעזונד דעם מאגען און ברענגען צו א רעגולירטע פונקציע פון דער לעבער און נירען, זאווי בעזייטיגען שטילגאנג, און
Zioła z Gór Harcu D-ra Lauera
בעזייטיגען פון ארגאניזם די נישט פערדייאטע רעשטלעך, ווי אויך בעקעמפען דאס שאפען זיך פון פערדאפצונג, וואס איז גורם צו רעומאטיזם און ארטעיזם.
Zioła z Gór Harcu D-ra Lauera
בעזייטיגען און פערהיטען דאס שאפען זיך און גאל-שטיינער און פערמילדערן די העמארידען-שמערצען.
די פרייזען א האלב שאכטעל 1,50 זל.
„ א דאפעלטע שאכטעל 2,50 זל.
צו בעקומען אין אלע אפטייקן און אפטייקס-סקלאדען

„פראצא"
די געזעלשאפט צו פערשפרייטען פראפ. ארבייט צווישען יוד. פרויען אין לאדז, וואלטשאנסקא 21 מאכט דערמיט בעקאנט, אז ס'ווערען אנגענומען איינשרייבונגען אויף
1) צושניידען און נייהען קליידער ווי אויך קינדער-קאנפעקציע.
2) הייסע און קאלירטע שטיקעריי-ארבייט ווי אויך האנד-ארבייט.
וואס געהט אריין אין געביט פון פאסטנדיגע קורסע.
3) היטען-ביצערע: קאפעלושען, מאנטאזיע-טאשען, אמבאזשורען.
4) מאניקור.
דאס סעקרעטאריאט נעמט אן איינשרייבונגען און ערטיילט אינפארמאציעס פון 10 ביז 12 פארמ. 3514

פאבריק פון לייטערס
מעכאנישע, לייטערס אויף רעדלעך, פאר פיינערלעשער, פאר געוועלבער, שטובען-לייטערס, פאר מאלערס, טראנסמיסיע, גימנאסטישע, רייש-לייטערס צו ביבליאטעקען, צו רייניגען פענסטער, לאמפען, קאמבינירטע איינצילנע פאר גערטנער, אויסגעארבייט פון א ספעציעלען מאטעריאל פון קארפאטען
ה. לעפיארסקי, שענקעוויטש 56 טעל. 51-56.

לשמוע אל הרנה ואל התפלה.
פערגעסט נישט מתפללים, אז ימים נוראים ווערט געדאוונט אין פריש-רעמאנטירטען זאל „קאלאסעאום" זאבאדניא 58 מיט דעם בעריהמטען חזן בנימין מין מיט א גוט-איינשטודירט כאר. בעקוועמע פלעצער צו זעהר ביליגע פרייזען. בילעט-פערקויף טעגליך פון 9 פריה ביז 10 אוו.

לעטשניצע
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
און צאהן-ערצטליכער קאבינעט
17 זגערזשער 17, טעל. 16-33.

פון 1-10, 3-2, 7-5	נאז-, האלז, אויערען-קר.	ד"ר ראקאווסקי
פון 2-12	נערווען-קראנקהייטען	ד"ר יוסטמאן
11-10 און 1-2 נ.	הויט און געשלעכטס-קר.	ד"ר רוזשאנער
12-10, 5-4	קינדער-קראנקהייטען	ד"ר ראזענצווייג
1-12½, 6-5	פרויען- און געבורטס-הילף	ד"ר פאפיערני
2-1	אויגען-קראנקהייטען	ד"ר גאלדשטיין-פאלאק
פון 5-4, 2-1 ז.	כירורגישע קראנקהייטען	ד"ר מאנטאר
1-11, 7-6	אינערע, ספעצ. הערץ, לונגען	ד"ר ווינבערג
12-2, 4-6	רענטגען	ד"ר סטופעל
9-3	צאהן- און מויל-קראנק.	צאהן-ארצט א. גראדזענטשיק
9-3		צאהן-ארצט נ. ראזעס

פיזיטאליכע הערצאזאנג-בעשטראהלונג, פאסאן-שטעלען.
בא דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען
א רענטגען-אינסטיטוט
קווארץ - לאמפ, דיאטערמיע און עלעקטרא-פיזישע קאבינעט.
ווייזיטען אין דער שטאט. ☞ קאנען אויך זונטאג.
אלע ארט מעדיצינישע אנאליזען. — קרעסען פאר שוואנגער.
אימפונגען געגען שקארלאטינע.

לעטשניצע
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
און צאהן - ערצטל. קאבינעט
„SANITAS"
צעגעלניאנא 29, טעל. 44-51.
נעמען אן פאלגענדע דאקטוירים:

ד"ר י. איצינסאן	ד"ר ש. מאלאוויסט	ד"ר י. שטיינבערג
ד"ר איפיך	ד"ר ענגעל	ד"ר ל. שאיעראוויטש
ד"ר ח. גוטשטאט	ד"ר ד. פריד	ד"ר א. שטיינבערג
ד"ר ג. גערשטיין	ד"ר ל. פריבולסקי	צאהן-ארצטען:
ד"ר וו. לאסקי	ד"ר א. קאצענעלזאן	י. צוקער
ד"ר ז. לעווינזאן	ד"ר ס. קאנטאר	ב. גרינשטיין-גארקאווי
פרוי ד"ר מ. לעווינזאן	ד"ר פ. ראזענבערג	ע. קרעניצקא-ציפין
ד"ר ע. מארקאוויטש	ד"ר ה. ראקאווסקי	ע. שאצקא
	פר. ד"ר ע. ראזענבלאט	

☞ אנאליזען פון אורין, בלוט, שטול-גאנג און שפייכץ. ☞

מעבעל
ווילט איהר האבען אנ'ערשטקלאסיג „טשיפענדעיל"-שלאף-צימער, שפייז, גוט און ביליג ווי אויך שפייז-צימער אין איינצעלנע געגענשטאנדען ווענדט זיך צו דער סאלידער פירמע
B. Minkowicz
Zachodnia 39/40
בעמערקונג: איינגענע אויסארבייטונג. בעסטע בעדינגונגען!

אכטונג, לאדזעריגס!
ווער ס'וויל זיך פון אייך אויסלערנען גרינטליך א פאך, זאל זיך ווענדען צו דער בעהאוסטער לעהרערין פון צושניידען און נייהען, וועלכע לערנענדיג שוין 24 יאהר, גיט א גאראנטיע צו ערלערנען דאס פאך. לערנט אויס גרינדליך אין פערלויף פון א חדש צושניידען, נייהען, מאדעלירען און פאסען לויט'ן נייעם סיסטעם פון די פאריזער און וויענער שולען.
דער גאנצער קורס קאסט נור 45 זל. אונבעמיטעלטע 15% הנחה. איינשרייבונגען פון 3—11 און פון 7—5.
פ. גרינבלאט
זשעראמסקיעגא 9 וו. 83
רעכטע אפיצינע, 1-טער שטאק.

לעזט אויפמערקזאם!
נאך א פולשטענדיגער רעארגאניזאציע פון מיין ווערקשטעל, עמפעהל איך די ג' קונדשאפט מיין אייגענע אויסארבייטונג אין
☞ א גרויסען אויסוואהל ☞
געבעטע שטיהל
געדעקט מיט לעדער, גאבעליז, מאראקא, זייד, ווי אויך גאבעליז און זייד-
קאזעטקעס, מאטראצען
פון פערשידענע סארטען, טישען און טישלער (וואהלע) גאנדאלקעס אטאמאנס אלעס לויט פאריזער מאדעלען פון עכט טרוקען האלץ. ----- לאנגטערמיניגע גאראנטיע. צונעמליכע פרייזען און בעסטע בעדינונגען.
בעפאר איהר קויפט, בעט איך אוובעדינגט צוערשט מיך צו בעזוכען און זיך איבערצייגען. מיט אכטונג
י. א. וואיטשעכאווסקי
10 נאוואמיעססקא 10

וויכטיג פאר דאמען!
מאכט איך די עלעגאנטסטע דאמען-היטע נאך דער לעצטער פאריזער מאדע און די עלעגאנטסטע היטען פון ארבייט איך אויך בעגאליך גמ. נערדענקט די אדרעס!
☞ 23 זאוואדזקא 23 ☞
נאר פאר 2.50 זל.
אין הויף, 2-טען איינגאנג, לינקס פארטער.
בעם, מאכט איך שיפאן-וועלור- סאמעט- און פילץ-היטע אין אלע סארטען און פארבען אין פיינסטער אויספיהרונג. דער פרייז איז נאר אויף א קורצער צייט.
נאר פאר 7 זלאטי
„TOLA"

לעזט
— דאס —
„לאדזער
טאגעבלאט.

Dr. med.
M. GLAZER
ul. ZIELONA 6 טעל. 43-49
הויט און ווענערישע קראנקהייטען.
צוריקגעקעהרט.
נעמט אן פון 8—9.30 12—2 און 7—8.

אונפארטייאישער פעראיין פון יודישע צייטונגס-פערקויפערס.
היינט דינסטאג, 20/9 פינקטליך 7½ אוו. קומט פאר א פערזאמלונג אין פעראיינס-לאקאל פיעטריקאווער 66 מיט פאלגענדען טאגעסארדנונג. 1) אנ'אקציע אויף יום-טוב. 2) א ביגטיגער בעריכט פון די אמעריקאנער דעלעגאטען 3) רעגיסטרירען זיך אויף קויהלען פאר די מיטגלידער אויף ווינטער. מען בעט אלע אהן אויסנאהם צו קומען אין געגענפאל פערלירט ער וואס רעכט זיך צו רעגיסטרירען.
די פערוואלטונג.

פלעצער
ביליג צו פערקויפען
20 מינוט פון לאסק צווישען טעאראווא און דאקאשניצע פון 500 ביז 1000 זל. גענעז ליכטע בעדינגונגען. צו ערפאהרען אין דער אדמינ. „לאדז. טאג."

תקעו בחדש שופר
בכסה ליום חגינו
כי חוק לישראל הוא משפט
און טאמער וועט דיך דיין חבר אפנארען, זאלסטו קומען צו לויפען אין דעם ביורא פיעטריקא. 17, דורכגאנג (זאכאדניא 52) הערט לויט'ן אוסטאוו בעזיסענהאפט ערלעדיגט אלערליי ביטעס. קלאגע זא-בעזיפיטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען. אפעלאציעס, אפאזיציעס, ארוואלאניעס, רעקורסעז, — וועגען קאנצעסיעס, פעסער אין קאמיסאר.-זשאנדארמעריע [illegible] שותפות-אקטע, סטאטוטען, אקטען אינטערצעסיעס, אקטען דאראווייזונגען, מארגע ספראוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.
שנעל, רעעל און ביליג!
מיט אכטונג י. מאנעלא רעכטסקאנסולטאנט
פיעטריקאווער 17, זאכאדניא 52.

אבאנאמענטס-פרייז: פאר א חודש אין פוילען 5 זל., אין פראנקרייך און בעלגיען — 20 פראנק, אין אנדערע לענדער 1,25 דאלאר.
אנאנסען-פרייז: פעטצער-שורה פון מילימעטער אר'ן טעקסט 16 גר., פרייזען 24 גר., אין טעקסט 40 גר., פרייזען 60 גר., נאכ'ן טעקסט 12 גר. פרייזען 18, 18 סטרא פאמילישע אנאנסען 100% טייערער. אויסער דער טעקסט—מיט 50% טייערער. פון די פרייזן ווערן גיט ארויסגעבען קיין ראבאט.
Redaktor wydawca E. Hamburski.
Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 81